

گلبرگ

درسنامه

امتحان

آزمون جامع

پاسخ تشریحی

فایل نمونه کتاب های بسته گلبرگ
نهم (متوسطه اول)

فابل مونه
گلببرگ انگلیسی
نهم

Lesson 1

Personality

نکات مهمی که در این درس با آنها آشنا می‌شویم عبارتند از:

۱ گرامر این درس در خصوص زمان حال ساده با فعل‌های (to be) می‌باشد و در ادامه با صفت‌های شخصیتی افراد و همچنین صفت‌هایی در مورد مکان‌ها آشنا می‌شویم و نیز یاد می‌گیریم که چگونه با این صفت‌ها جمله بسازیم.

نکته

- ۱ زمان حال ساده در مورد اتفاقات و فعالیت‌های روزمره، همیشگی و واقعیت‌ها صحبت می‌کند.
- ۲ شکل فعل در جملات زمان حال ساده همیشه به شکل ساده می‌باشد. یعنی (ing , ed) نمی‌گیرد.

مثال

► Ali and Mahdi play volleyball everyday . علی و مهدی هر روز والیبال بازی می‌کنند.

فعل اصلی به شکل ساده

نکته

اگر فاعل جمله سوم شخص (یک نفر) باشد فعل اصلی «s یا es» سوم شخص می‌گیرد. فعل‌هایی که به «sh-ch-s-o-x» ختم می‌شوند آخرشان «es» می‌گیرند.

مثال

► He speak s English . او انگلیسی صحبت می‌کند.

فاعل مفرد

s
سوم شخص

مثال

► My mother is a teacher , she teaches English. (استان گیلان فردا ۱۴۰۲) مادر يك معلم است، او انگلیسی درس می‌دهد.

فعل اصلی

۲ صفت کلمه‌ای است که برای توصیف یک اسم یا یک صفت دیگری به کار می‌رود. (در زبان انگلیسی صفت‌ها اغلب قبل از یک اسم می‌آیند).

مثال

► Ali is a clever student . علی يك دانش آموز باهوش است.

اسم صفت

مثال

► Tehran is a clean and big city . تهران شهر تمیز و بزرگی است.

اسم صفت

۳ افعال To be عبارتند از (am - is - are) و در جملات به شکل‌های مختلفی می‌آیند.

هستیم	are :	هستید
هست / است	is :	هستید
هستم	am :	هستند

فعل اصلی ساده + فاعل: ساختار زمان حال ساده

مثال

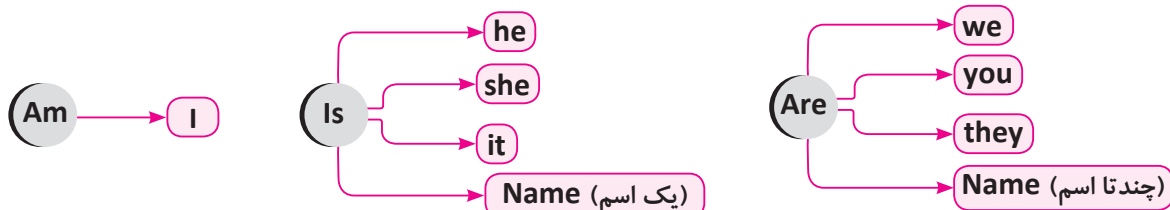
- She is shy. (او خجالتی است.)
 - They help me. (آنها به من کمک می‌کنند.)
- فعل اصلی فاعل

ساختار افعال to be در جملات:

- He is a student. (جمله مثبت) او یک دانش آموز است.
- I'm not a teacher. (جمله منفی) من یک معلم نیستم.
- Are they happy? (جمله سؤال) آیا آنها خوشحال هستند؟

نکته

افعال to be با فاعل‌های مخصوص به خودشان می‌آیند

۴ ساختار مخفف افعال to be

	مثبت	منفی
am →	I'm	I'm not
is →	He's	He isn't / He's not
are →	They're	They aren't / They're not

۵ کاربرد (a / an) در جملات و عبارت‌ها: هر دو به معنی (یک) می‌باشند که با اسم‌های قابل شمارش می‌آیند. (an) با اسم‌هایی می‌آید که حرف اول آنها صدای یکی از حروف صدادار (a, e, i, o, u) را داشته باشند.

مثال

- a book یک کتاب
- an apple یک سیب

۶ برای گفتن (بودن) و یا (وجود داشتن) از عبارت‌های (There is / There are) استفاده می‌کنیم.

مثال

- ▶ There is a book on the table . يك كتاب روی میز وجود دارد / هست.
- ▶ There are two pens in my bag . داخل کیف من دو عدد خودکار هستند. / وجود دارند.
- ▶ There are (وجود دارند / هستند)
- ▶ There is (وجود دارد / هست)

۷ جملات در زبان انگلیسی آهنگ صدایی دارند که در این درس یاد می‌گیریم که جملات خبری، آهنگ صدای افتان (falling) دارند.

نکته

نشانه جملات خبری این است که در انتهای این جملات نقطه (.) می‌آید.

مثال

- ▶ He is a neat boy . او يك پسر مرتبی است.

نکته

برای تلفظ صحیح جملات افتان بهتر است جمله را از اول تا آخر بدون مکث و توقف بخوانیم در این صورت جمله ما در انتهای خود، آهنگ افتان خواهد داشت.

این را هم بدانیم:

برای گفتن «در» در بعضی از جملات انگلیسی از حرف اضافه «with» استفاده می‌کنیم.

مثال

She helps me with my lessons . او در درس‌هایم به من کمک می‌کند.

برای گفتن «از» در بعضی از جملات انگلیسی از حرف اضافه «with» استفاده می‌کنیم.

مثال

I'm angry with my friends . من از دست دوستانم عصبانی هستم.

عبارات و لغات کاربردی درس اول:

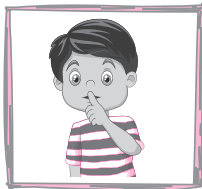
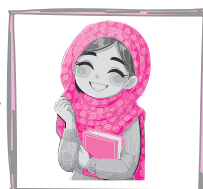
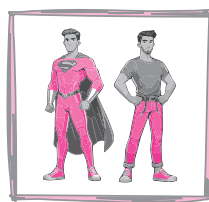
ردیف	عبارت / لغت	معنی
1	personality	شخصیت
2	cousin	بچه فامیل
3	best	بهترین
4	great	عالی
5	always	همیشه
6	lesson	درس
7	serious	جدی
8	everybody	هر کسی / افراد
9	also	همچنین / البته
10	well	خب
11	ask	پرسیدن / درخواست کردن

ردیف	عبارت / لغت	معنی
12	homework	تکلیف
13	company	شرکت
14	a lot of	تعداد زیاد / مقدار زیاد
15	usually	معمولاً
16	forget	فراموش کردن
17	important	مهم
18	problem	مسئله / مشکل
19	family members	اعضای خانواده
20	Caspian Sea	دریای خزر
21	Persian Gulf	خلیج فارس
22	soldier	سرباز

صفت‌های شخصیتی مثبت و منفی:

صفت‌های مثبت
brave شجاع
funny با مزه / خنده‌دار
great عالی
happy خوشحال
careful با دقت
friendly صمیمی
kind مهربان
neat مرتب
good خوب
generous بخشنده
clever باهوش
hard - working سخت‌کوش
helpful یاری‌رسان
patient صبور
quiet ساکت

صفت‌های منفی
angry عصبانی
nervous عصبی / نگرانی
cruel ظالم
lazy تنبل
upset دلگیر / پریشان
selfish خودخواه
shy خجالتی
talkative پر حرف
careless بی‌دقت
rude گستاخ

۲	۱. با توجه به تصاویر در جاهای خالی حروف مناسبی بنویسید تا یک کلمه مناسب ساخته شود.																
	1) Are you talkative? No, I'm q- - - - . 2) Who is h- - - - ? Mona is. 3) He is very c- - - - . 4) They are b- - - - . 																
۰/۷۵	۲. در هر ردیف کلمه ناهمگون را ☒ بزنید. <table><tr><td>1.</td><td>upset</td><td>angry</td><td>happy</td><td>nervous</td></tr><tr><td>2.</td><td>office</td><td>school</td><td>homework</td><td>classroom</td></tr><tr><td>3.</td><td>help</td><td>kind</td><td>shy</td><td>neat</td></tr></table> (سؤال امتحانی استان مرکزی فرداد ۱۴۰۲)	1.	upset	angry	happy	nervous	2.	office	school	homework	classroom	3.	help	kind	shy	neat	
1.	upset	angry	happy	nervous													
2.	office	school	homework	classroom													
3.	help	kind	shy	neat													
۲	۳. مکالمه بین متین و علی را به دقت بخوانید سپس متن پایین را کامل کنید Ali: Who is your best friend? Matin: Milad. Ali: What is he like? Matin: Oh, he is really great. He is a clever and kind student. Ali: Is he serious or funny? Matin: He's always serious. I'm Matin. I have many friends at school. My best friend is (a). He is my classmate. He is a (b) and (c) student. He is not (d) .																
۲	۴. با توجه به کلمات داخل کادر جملات را کامل کنید. (یک کلمه اضافی است) clever - nervous - well - angry -talkative 1) Mr Akbari is a man. (استان چهارمحال و بختیاری فرداد ۱۴۰۲) 2) Mona isn't funny. She is an girl. 3) She is not She is lazy. 4) My classmate always speaks in class. He is																

۱/۵	۵. پاسخ صحیح را انتخاب کنید. 1. Iranian people are (cruel - friendly - rude) 2. I my friend with her lessons. (always help - help always - always helps). (شهر تهران فرداد ۱۴۰۲) 3. My sister never talks too much. She is very (talkative - nervous - quiet) (استان فوژستان فرداد ۱۴۰۲)	
۱/۵	۶. پارسا حیدری برای معرفی خودش به معلم زبان انگلیسی متن زیر را نوشته و از شما خواسته که اشتباهات این متن را پیدا کنید و آنها را تصحیح کنید. (سه غلط) Hello, I are Parsa Heydari. I live in Tehran. There is many parks in my city. Many tourists come to visit my city every year. My brother and I am very helpful to them. I like my city very much. 1) 2) 3)	
۰/۷۵	۷. پاسخ صحیح را انتخاب کنید. 1. They are neat and clever. a) ↘ b) → c) ↗ 2. is she like? a) Who b) What c) Where 3. many students in my school. a) Are not b) There is c) There are	
۱/۵	۸. ثنا در مورد شخصیت خودش متن زیر را نوشته است. پس از خواندن متن، جملات صحیح را با حرف (T) و جملات اشتباه را با حرف (F) مشخص کنید. Hi, my name is Sana. I am a doctor. I have a few close friends. I always help my friends. I study every day. I don't forget important things. My father says I am very clever and kind. Thanks my father. 1) Sana is a lazy doctor. () 2) She has many friends. () 3) She is helpful. ()	
۱/۲۵	۹. جاهای خالی را با افعال to be مناسب (am - is - are) کامل کنید. My father (a) a teacher. He (b) 42 years old. His students (c) clever and neat. There (d) 25 students in his class. I (e) his student ,too.	
۱	۱۰. با کلمات در هم ریخته جملات مناسب بسازید. (استان یزد فرداد ۱۴۰۲) 1. really / that boy / is / rude / ? 2. your house / two / bedrooms / are / in /there / ?	
۱	۱۱. در یک بازی رایانه‌ای از شما خواسته شده نام چهار ویژگی مثبت را از کادر پایین انتخاب کنید و دور آنها دایره بکشید تا بتوانید وارد مرحله بعدی بشوید. great - selfish - patient - rude - shy - brave - kind - nervous	

۲	با توجه به تصاویر هر جمله را به تصویر مربوط به آن وصل کنید. (یک عبارت اضافی می باشد) a) b) c) d) ☐ There are two girls in the room. ☐ He is angry. ☐ She is a kind teacher. ☐ That woman is careless. ☐ This room isn't neat.	۱۲.
۷۵/۰	گزینه صحیح را انتخاب کنید. 1) Saman nervous. (isn't / am not) 2) My parents very helpful. (are / they are) 3) Your brother brave. (are / is)	۱۳.
۲	متن زیر را بخوانید و آن را درباره خودتان بازنویسی کنید. Arash is a student. He is very hard-working. He is 21 years old. He is from Tehran. He goes to Molavi school. There are 25 students in his classroom.	۱۴.

یادداشت :

فابل مونه
گلبرگ پیام های آسمان
نهم

فصل سوم: راه و توشه

درسنامه

درس ۶ وضو، تیمم و غسل

آنچه باید بیاموزیم:

رسول اکرم (ص) درباره حکمت وضو می‌فرماید:

شستن صورت در وضو:

یعنی خدایا هر گناهی که با این صورت انجام دادم، آن را شست و شو می‌کنم تا با صورت پاک به جانب تو بایستم و عبادت کنم.

شستن دستها در وضو:

یعنی خدایا از گناه، دست شستم و به واسطه گناهایی که با دستم مرتکب شدم دستم را تطهیر می‌کنم.

مسح سر در وضو:

یعنی خدایا از هر فکر و خیال باطل و گناه آلود که در سر پرواندم سرم را تطهیر می‌کنم.

مسح پا در وضو:

یعنی خدایا من از رفتن به مکان‌های نامناسب پا می‌کشم.

در تمام این موارد واجب است وضو داشته باشیم؛
وقتی می‌خواهیم نماز بخوانیم.
وقتی قصد داریم دستمان را به آیات قرآن بزنیم.
وقتی به یکی از نام‌های خداوند (به هر زبانی نوشته شده باشد) دست می‌زنیم.

تلاوت قرآن
همراه داشتن قرآن
زیارت حرم امامان (ع)
رفتن به مسجد
زیارت اهل قبور
هنگام خوابیدن

مواردی که مستحب است وضو داشته باشیم

پیامبر (ص) درباره آگار وضو می‌فرماید:

۱. بسیار وضو بگیر تا خداوند بر عمرت بیفزاید.
۲. اگر برای تیمم میسر است که شب و روز با وضو باشی، این کار را انجام بده.
۳. کسی که با وضو می‌خوابد، بسترش تا صبح برای او مسجد خواهد بود و خوابش برای او نماز.

شرایط وضوی صحیح

کسی که می‌خواهد وضو بگیرد، علاوه بر دانستن **شیوه صحیح** وضو گرفتن باید به **شرایط** وضوی صحیح هم توجه کند.

۱. پاک بودن آب وضو آبی که با آن وضو می‌گیریم باید پاک باشد، اگر فراموش کنیم که آبی نجس است یا بعداً متوجه شویم که آن آب نجس بوده است و با همان آب نجس وضو گرفته باشیم، وضوی ما باطل است.

۲. و مطلق بودن آب وضو

آب‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. آب مطلق: آب خالصی که با چیز دیگری آمیخته نشده یا از چیزی گرفته نشده باشد.
مثلاً: آب باران، آب چشمه و چاه، آب رودها و دریاها و آب لوله کشی خانه‌ها.

۲. آب مضاف: آبی که خالص نیست و آن را از چیز دیگری گرفته اند مانند گلاب و آبمیوه یا با چیز دیگری مخلوط شده باشد مانند آب نمک غلیظ و آب‌های خیلی گل آلود که دیگری به آن آب گفته نشود.

■ وضو گرفتن فقط با آب مطلق صحیح است و ما نمی‌توانیم با آب مضاف وضو بگیریم.

۳. مباح بودن آب و ظرف وضو

یا آب برای خودمان باشد.

آبی که با آن وضو می‌گیریم باید مباح باشد یعنی؛

یا اگر برای دیگری است او از وضو گرفتن ما با آب رضایت داشته باشد.

■ استفاده از آب غصبی حرام است و وضو با این آب باطل است.

■ وضو گرفتن با آبهایی که در مکان‌های عمومی قرار دارند. صحیح است.

۴. پاک بودن اعضای وضو اگر صورت، دست‌ها، سر یا روی پا هنگام وضو گرفتن نجس باشند باید ابتدا نجاست را برطرف کرد، بدن را پاک نمود و سپس وضو گرفت.
اگر اعضای وضو نجس باشند وضو باطل است.

۵. نبودن مانع در اعضا هنگام وضو اگر چیزی مانع رسیدن آب به اعضای وضو شود وضو باطل است.
(مانند چربی کرم، لاک ناخن، چسب و رنگ)

۶. ترتیب واجب است تمام مراحل وضو به ترتیب انجام شود، یعنی پس از نیت؛

۱. شستن صورت

۲. شستن دست راست از بالای آرنج تا نوک انگشتان

۳. شستن دست چپ از بالای آرنج تا نوک انگشتان

۴. مسح سر با همان رطوبتی که در کف دست مانده است.

۵. (با همان رطوبت) مسح پای راست با دست راست

۶. (با همان رطوبت) مسح پای چپ با دست چپ

■ اگر مکلف این ترتیب را به هم بزند، وضویش باطل می‌شود.

۷. موالات واجب است کارهای وضو پشت سر هم انجام شود و بین آنها فاصله نیفتد.

اگر بین کارهای وضو فاصله بیفتد طوری که حالت وضو به هم بخورد وضو باطل است مثلاً بین وضو تلفن زنگ بخود و مشغول تلفن شود بدون آن که کارهای وضو را دنبال کند.

غسل:

به هنگام واجب شدن غسل بر انسان، غسل ترتیبی را به صورت زیر انجام می‌دهیم:

۱. نیت — ۲. شستن تمام سر و گردن — ۳. شستن نیمه راست بدن — ۴. شستن نیمه چپ بدن

تیمم:

در مواردی باید به جای وضو و غسل تیمم کرد.

برخی از این موارد عبارتند از:

۱. آب در دسترس دارد؛ ولی غصبی، نجس یا خیلی گل آلود است.
۲. آب کمی در اختیار دارد که اگر با آن وضو بگیرد یا غسل کند از تشنگی به سختی خواهد افتاد.

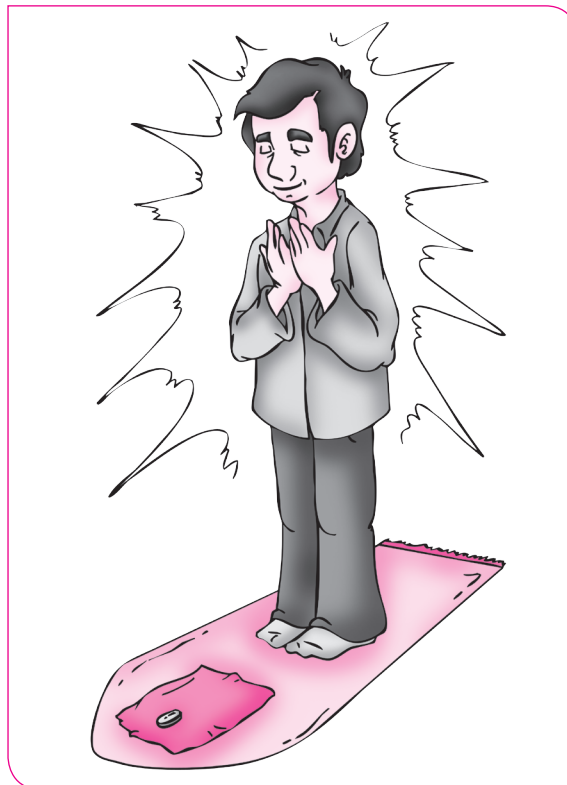
شیوه انجام تیمم:

پس از آنکه نیت کردیم برای خشنودی خداوند و به جای وضو یا غسل تیمم کنیم:

۱. زدن کف هر دو دست با هم بر روی خاک پاک یا هر چیز دیگری که تیمم بر آن صحیح است.
۲. کشیدن هر دو دست از بالای پیشانی تا روی ابروها و بالای بینی.
۳. کشیدن دست چپ بر پشت دست راست از مچ تا نوک انگشتان.
۴. کشیدن دست راست بر پشت دست چپ از مچ تا نوک انگشتان.

برخی از چیزهایی که وضو و تیمم را باطل می‌کند عبارتند از:

۱. خارج شدن ادرار، مدفوع و گازهای روده از بدن. ۲. به خواب رفتن (طوری که چشم نبیند و گوش نشنود)

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.	
۱. وقتی می‌خواهیم به آیات قرآن دست بزنیم مستحب است وضو داشته باشیم.	درست ☐ نادرست ☐ ۰/۲۵
۲. اگر فراموش کنیم که آبی نجس است و با آن آب وضو گرفته باشیم وضوی ما صحیح است.	درست ☐ نادرست ☐ ۰/۲۵
۳. آب مضاف آبی است که خالص نیست.	درست ☐ نادرست ☐ ۰/۲۵
۴. وضو گرفتن فقط با آب مطلق صحیح است.	درست ☐ نادرست ☐ ۰/۲۵
۵. آب چشمه‌ها و چاه‌ها آب مضاف شمرده می‌شود.	درست ☐ نادرست ☐ ۰/۲۵
۶. علی با این که کمی چسب روی دستش باقی مانده وضو می‌گیرد.	درست ☐ نادرست ☐ ۰/۲۵
گزینه صحیح را انتخاب کنید.	۰/۵
۷. در کدام یک از موارد زیر مستحب است وضو داشته باشیم؟	
الف. وقتی می‌خواهیم نماز بخوانیم.	ب. وقتی می‌خواهیم به آیات قرآن دست بزنیم.
ج. وقتی می‌خواهیم قرآن تلاوت کنیم.	د. وقتی می‌خواهیم به یکی از نام‌های خدا دست بزنیم.
۸. استفاده از آب غصبی است و وضو با این آب خواهد بود.	۰/۵
الف. مباح - صحیح	ب. مباح - باطل
ج. حرام - صحیح	د. حرام - باطل
۹. غسل ترتیبی به چه صورت انجام می‌شود؟	۰/۵
الف. نیت - شستن سمت راست بدن - شستن سمت چپ بدن - شستن سر و گردن	
ب. نیت - شستن سر و گردن - شستن سمت راست بدن - شستن سمت چپ بدن	
ج. نیت - شستن سمت چپ بدن - شستن سمت راست بدن - شستن سر و گردن	
د. نیت - شستن صورت - شستن دست راست بدن - شستن دست چپ بدن	
۱۰. گزینه صحیح را انتخاب کنید.	۰/۵
الف. تیمم را فقط به جای وضو می‌توان انجام داد.	
ب. در تیمم ابتدا دست‌ها را بر هر چیزی که تیمم بر آن صحیح است می‌زنیم.	
ج. در تیمم دست‌ها را بالای پیشانی می‌گذاریم و آنها را تا چانه می‌کشیم.	
د. کف دست چپ را بر پشت دست راست و از مچ تا نوک انگشتان می‌کشیم.	
۱۱. «پشت سر هم بودن اعمال وضو»، «راضی بودن صاحب آن» و «خالص بودن آب» به ترتیب به کدام یک از شرایط صحت وضو اشاره دارد؟	۰/۵
الف. موالات - مباح بودن - مطلق بودن	ب. موالات - ترتیب - مطلق بودن
ج. مطلق بودن - مباح بودن - موالات	د. مطلق بودن - ترتیب - مباح بودن
۱۲. «مباح بودن» آب وضو یعنی چه؟	۰/۵
الف. مضاف نبودن	ب. پاک بودن
ج. غصبی نبودن	د. خالص بودن
۱۳. کدام گزینه آب مضاف نیست؟	۰/۵
الف. آب نمک	ب. آب لوله کشی
ج. آب گل آلود	د. گلاب
جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.	
۱۴. پیامبر (ص) فرمودند: مسح سر در وضو یعنی خدا یا از و باطل و گناه آلود که در سر پروراندنم سرم را تطهیر می‌کنم.	۰/۵
۱۵. کسی که می‌خواهد وضو بگیرد، علاوه بر دانستن وضو گرفتن باید به وضوی صحیح هم توجه کند.	۰/۵
۱۶. آب‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند، آب و آب	۰/۵
۱۷. اگر اعضای وضو نجس باشد وضو است.	۰/۵
۱۸. واجب است کارهای وضو را انجام دهیم و بین آنها فاصله نیندازیم.	۰/۵
۱۹. پیامبر (ص) فرمودند «بسیار بگیر تا خداوند بر عمرت بیفزاید.»	۰/۵
به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.	
۲۰. وضو داشتن هنگام خوابیدن چه حکمی دارد؟	۰/۷۵
۲۱. مباح بودن آبی که با آن وضو می‌گیریم یعنی چه؟	۰/۷۵
۲۲. کسی که آب در دسترس دارد ولی غصبی، نجس یا گل آلود است به جای وضو چه باید بکند؟	۰/۷۵
۲۳. مواردی که وضو و تیمم را باطل می‌کند نام ببرید.	۰/۷۵

۱	مواردی را که مربوط هستند به هم وصل کنید	الف	۲۴. ترتیب و موالات	ب	آب مطلق
			۲۵. آبی که با چیز دیگر مخلوط شده است مثل آب نمک		حکمت مسح پا در وضو
			۲۶. خدایا من از رفتن به مکان‌های نامناسب پا می‌کشم.		آب مضاف
			۲۷. آب باران، آب چشمه‌ها و چاه‌ها و دریاها		از شرایط وضوی صحیح
۱	به سوالات زیر پاسخ کامل بدهید.				
۱/۵	۲۸. از شرایط وضوی صحیح، پنج مورد را نام ببرید و توضیح دهید.				
۱/۵	۲۹. سه مورد از مواردی را که مکلف باید برای نماز، تیمم کند بیان کنید.				
۱/۵	۳۰. شیوه صحیح تیمم کردن را به صورت خلاصه توضیح دهید.				
۱/۵	۳۱. پیامبر (ص) درباره آثار وضو چه فرمودند؟				
۱/۵	۳۲. موالات در وضو را با ذکر یک مثال توضیح دهید.				
۱	۳۳. در تیمم بعد از آنکه دست‌ها را از بالای پیشانی تا روی ابرها و بالای بینی کشیدیم چه می‌کنیم؟ (کامل توضیح دهید)				

درس ۷ احکام نماز

آنچه باید بیاموزیم:

هر قدر دوستی دو نفر عمیق‌تر باشد یاد دوست تداوم بیشتری می‌یابد.
تکرار یاد دوست ← تقویت دوستی و استحکام آن

■ نماز یکی از بهترین راه‌های تقویت ایمان در قلب آدمی است.

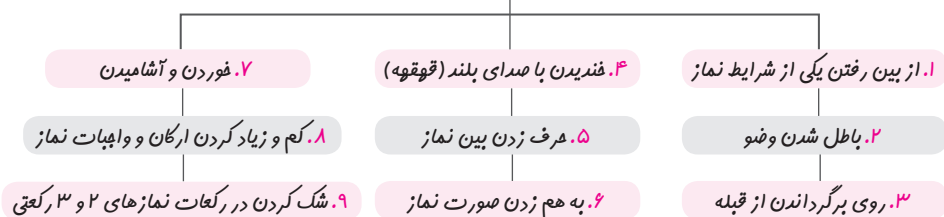
■ با به پا داشتن نماز، به دوستی خدا، لبیک می‌گوییم.

■ نمازی که با رعایت **آداب** و **احکام** آن خوانده شود
علاوه بر جلب خشنودی خداوند
تاثیر بسیاری بر روح و روان انسان خواهد گذاشت.

مبطلات نماز:

کارهایی که نماز را باطل می‌کند (مبطلات نماز) دوازده چیز است.

برخی مبطلات نماز

۱. از بین رفتن یکی از شرایط نماز

برخی شرایط نماز عبارتند از: پاک بودن بدن و لباس نمازگزار، وضو داشتن، غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار. اگر نمازگزار در بین نماز متوجه شود یکی از این شرایط از بین رفته است نمازش باطل است. مثلاً یادش بیاید وضو نگرفته است.

۲. باطل شدن وضو

اگر وضوی نمازگزار باطل شود، نماز نیز باطل خواهد شد.

۳. روی برگرداندن از قبله

اگر نمازگزار در حال نماز صورت خود را از قبله برگرداند (به اندازه‌ای که دیگر رو به قبله به حساب نیاید) نمازش باطل است چه سهوی باشد و چه عمدی.

۴. فندیین با صدای بلند (قوقوه)

خنده بلند در صورتی که عمدی باشد نماز را باطل می‌کند و اگر عمدی نباشد نماز را باطل نمی‌کند.

۵. حرف زدن بین نماز

اگر نمازگزار بین نماز عمداً سخن بگوید حتی کوتاه (مثلاً بگوید آخ) نمازش باطل خواهد شد. ولی اگر سهوی یا از روی فراموش چیزی بگوید نمازش صحیح است و باید دو سجده سهو به جا آورد.

۶. به هم زدن صورت نماز

اگر نمازگزار بین نماز کاری انجام دهد که حالت نماز را به هم بزند مثلاً دست بزند یا به هوا ببرد نمازش باطل است و فرقی بین عمدی و سهو و کم و زیاد بودن این حالت نیست. البته کارهایی که صورت نماز را به هم نمی‌زند مثل اشاره کردن با دست نماز را باطل نمی‌کند.

۷. فوردن و آشامیدن

خوردن و آشامیدن باعث باطل شدن نماز می‌شود، اما اگر نمازگزار ذره‌های ریز غذا را که در دهان دارد قورت بدهد نمازش صحیح است.

۸. کم و زیاد کردن ارکان و واجبات نماز

اگر نمازگزار عمداً یا سهواً یکی از ارکان نماز را کم یا زیاد کند نمازش باطل می‌شود و کم و زیاد کردن بقیه واجبات غیرارکان تنها وقتی نماز را باطل می‌کند که عمدی باشد.

۹. شک کردن در تعداد رکعات نماز ۲ و ۳ رکعتی

اگر نمازگزار در نماز دو یا سه رکعتی شک کند که رکعت چندم است و با کمی فکر و تامل نیز شک او برطرف نشود نمازش باطل می‌شود، همچنین اگر در دو رکعت اول نماز چهار رکعتی شک کند نمازش باطل می‌شود.

چند مسئله مهم درباره نماز:

- اگر نمازگزار ذکرهای نمازش را تند و با عجله بگوید که تلفظ آنها صحیح نباشد نمازش باطل می‌شود.
- اگر ذکرهای واجب نماز را در حال حرکت بگوید نمازش باطل می‌شود مثلاً بخشی از ذکر رکوع را در حال برخاستن از رکوع بگوید.
- نمازگزار نباید در حال نماز به دیگران سلام کند، ولی اگر دیگران در نماز به او سلام کنند باید در حال نماز جواب سلام آنها را بدهد. البته به سلام غلطی که سالم به حساب نمی‌آید یا از روی تمسخر انجام می‌شود نباید پاسخ داد.
- سرفه، عطسه و خمیازه کشیدن نماز را باطل نمی‌کند.
- اگر نمازگزار بعد از نماز شک کند که هنگام نماز کاری که نماز را باطل می‌کند انجام داده یا نه نمازش صحیح است.
- گریه کردن برای آموزش گناهان در حال نماز، چه آهسته و چه با صدای بلند عمل پسندیده‌ای است.

- شکستن نماز واجب از روی اختیار ← حرام است ولی برای جلوگیری از ضرر مالی یا اشکال ندارد بدنی

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.	
۱. با به پا داشتن نماز به دوستی خدا لبیک می‌گوییم.	درست ☐ نادرست ☐
۲. اگر نمازگزار بعد از نماز شک کند که هنگام نماز، کاری که نماز را باطل کند انجام داده است نمازش باطل است.	درست ☐ نادرست ☐
۳. لبخند زدن نماز را باطل می‌کند.	درست ☐ نادرست ☐
۴. نماز تأثیری در روح و روان انسان ندارد و فقط موجب خشنودی خداست.	درست ☐ نادرست ☐
۵. اگر نمازگزار در نمازهای دو رکعتی و سه رکعتی شک کند نماز او باطل است.	درست ☐ نادرست ☐
گزینه صحیح را انتخاب کنید.	
۶. در کدام یک از شرایط زیر نماز صحیح است؟	الف. حرف زدن بین نماز ج. دست زدن در حال نماز
۷. کدام گزینه صحیح است؟	الف. برهم زدن صورت نماز، موجب باطل شدن نماز نمی‌شود. ب. اگر نمازگزار ریزه‌های غذای داخل دهانش را فرو ببرد، نمازش باطل است. ج. شکستن نماز واجب از روی اختیار حرام است. د. شک بعد از نماز، موجب باطل شدن نماز می‌شود.
۸. آریا و آرش در یک مغازه مواد غذایی کار می‌کنند. هنگام نماز متوجه می‌شوند که آب قطع شده، بنابراین با آب گلاب وضو گرفته و با عجله برای نماز به مسجد می‌روند. کدام گزینه در مورد وضوی آنها صحیح است؟	الف. باطل است، زیرا آب وضو پاک نیست. ج. صحیح است، زیرا آب وضو مباح است.
۹. برای کدام یک گزینه‌های زیر وضو گرفتن واجب است؟	الف. همراه داشتن قرآن ج. دست زدن به یکی از نام‌های خداوند
۱۰. شک در رکعت‌های کدام یک از نمازهای زیر موجب باطل شدن نماز نمی‌شود؟	الف. نماز مغرب ج. نماز صبح
جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.	
۱۱. شکستن نماز برای جلوگیری از ضرر یا اشکال ندارد.	
۱۲. اگر نمازگزار یا یکی از ارکان نماز مانند رکوع را کم یا زیاد کند، نمازش باطل می‌شود.	
۱۳. اگر نمازگذار ذکرهای نماز را در حال حرکت بگوید، نمازش باطل می‌شود.	
۱۴. در نماز، خداوند را تسبیح می‌گوییم و او را از هر و منزّه می‌دانیم.	
۱۵. هر قدر دوستی عمیق تر باشد یاد تداوم بیشتری می‌یابد.	
۱۶. تکرار یاد دوست سبب دوستی و آن می‌گردد.	
۱۷. اگر نمازگزار بر اثر تند خواندن، کلمات نماز را صحیح ادا نکند نمازش است.	
به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.	
۱۸. یکی از بهترین راه‌های تقویت ایمان در قلب آدمی چیست؟	
۱۹. سرفه، عطسه و خمیازه کشیدن در نماز چه حکمی دارد؟	
۲۰. روی برگرداندن از قبله در چه صورتی نماز را باطل می‌کند؟	
۲۱. برخی از شرایط نماز را نام ببرید.	

۲۲	جدول زیر را کامل کنید.	۲/۲۵																														
	<table> <tr> <th>باطل</th><th>صحیح</th><th>برخی از احکام نماز</th></tr> <tr> <td></td><td></td><td>الف. حرف زدن بین نماز از روی فراموشی (سهوی)</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>ب. گفتن ذکرهای واجب نماز در حال حرکت</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>ج. جواب سلام دادن در هنگام نماز</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>د. سرفه، عطسه و خمیازه در نماز</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>ه. گریه کردن برای آمرزش گناه با صدای بلند در حال نماز</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>و. خوردن و آشامیدن</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>ز. فرو بردن ذرات ریز که در دهان مانده هنگام نماز</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>ح. خندیدن با صدای بلند (قهقهه)</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>ط. کم یا زیاد شدن واجبات غیررکن بصورت سهوی</td></tr> </table>	باطل	صحیح	برخی از احکام نماز			الف. حرف زدن بین نماز از روی فراموشی (سهوی)			ب. گفتن ذکرهای واجب نماز در حال حرکت			ج. جواب سلام دادن در هنگام نماز			د. سرفه، عطسه و خمیازه در نماز			ه. گریه کردن برای آمرزش گناه با صدای بلند در حال نماز			و. خوردن و آشامیدن			ز. فرو بردن ذرات ریز که در دهان مانده هنگام نماز			ح. خندیدن با صدای بلند (قهقهه)			ط. کم یا زیاد شدن واجبات غیررکن بصورت سهوی	
باطل	صحیح	برخی از احکام نماز																														
		الف. حرف زدن بین نماز از روی فراموشی (سهوی)																														
		ب. گفتن ذکرهای واجب نماز در حال حرکت																														
		ج. جواب سلام دادن در هنگام نماز																														
		د. سرفه، عطسه و خمیازه در نماز																														
		ه. گریه کردن برای آمرزش گناه با صدای بلند در حال نماز																														
		و. خوردن و آشامیدن																														
		ز. فرو بردن ذرات ریز که در دهان مانده هنگام نماز																														
		ح. خندیدن با صدای بلند (قهقهه)																														
		ط. کم یا زیاد شدن واجبات غیررکن بصورت سهوی																														
۲۳	به سوالات زیر پاسخ کامل بدهید.	۱/۲۵																														
۲۴	پنج مورد از مبطلات نماز را نام ببرید.	۱/۲۵																														
۲۵	در چه زمانی انسان می تواند جواب سلام کسی را که در نماز به او سلام کرده است، ندهد؟	۱/۲۵																														
۲۶	اگر نمازگزار در نماز مغرب شک کند که دو رکعت خوانده است یا سه رکعت، نمازش چه حکمی دارد؟	۱/۲۵																														
۲۷	کم یا زیاد شدن ارکان و واجبات نماز چه حکمی دارد؟	۱/۲۵																														
	یاد خدا چه آثاری در زندگی انسان دارد؟	۱/۲۵																														

پاداش:

فابل مونه
گلبرگ ریاضی
نهم

عددهای حقیقی

درسنامه عددهای گویا

۱. نوشتن کسر بین دو کسر با کمک مخرج مشترک گرفتن:

هرگاه بخواهیم بین دو کسر مثلاً $\frac{1}{3}$ و $\frac{1}{4}$ عدد کسری بنویسیم باید مخرج مشترک بگیریم:

$$\frac{1}{4} < ? < \frac{1}{3}$$

اما بین $\frac{3}{12}$ و $\frac{4}{12}$ اگر بخواهیم کسر بنویسیم باید ببینیم که چند کسر می‌خواهیم بین این دو کسر بنویسیم.

مثلاً اگر قرار باشد یک کسر بین آن‌ها بنویسیم باید همه صورت‌ها و مخرج‌ها را در ۲ ضرب کنیم (یعنی یکی بیشتر از یک)

$$\frac{3 \times 2}{12 \times 2} < ? < \frac{4 \times 2}{12 \times 2}$$

$$\frac{6}{24} < \frac{7}{24} < \frac{8}{24}$$

و اگر قرار باشد دو کسر بین آن‌ها بنویسیم باید همه صورت‌ها و مخرج‌ها را در ۳ ضرب کنیم (یعنی یکی بیشتر از دو)

$$\frac{3 \times 3}{12 \times 3} < ? < ? < \frac{4 \times 3}{12 \times 3}$$

$$\frac{9}{36} < \frac{10}{36} < \frac{11}{36} < \frac{12}{36}$$

مثال بین دو کسر $\frac{1}{6}$ و $\frac{1}{7}$ سه کسر بنویسید:

$$\frac{1}{7} < ? < ? < ? < \frac{1}{6}$$

$$\frac{6}{42} < ? < ? < ? < \frac{7}{42}$$

$$\frac{6 \times 4}{42 \times 4} < ? < ? < ? < \frac{7 \times 4}{42 \times 4}$$

$$\frac{24}{168} < \frac{25}{168} < \frac{26}{168} < \frac{27}{168} < \frac{28}{168}$$

۲. نوشتن کسر بین دو کسر با کمک میانگین گرفتن:

اگر بخواهیم بین دو کسر مثلاً $\frac{1}{9}$ و $\frac{1}{10}$ کسری بنویسیم کافیست که میانگین این دو عدد را حساب کنیم:

$$\left. \begin{aligned} \frac{1}{10} < ? < \frac{1}{9} \\ \frac{1}{10} + \frac{1}{9} = \frac{19}{90}, \frac{19}{90} \div 2 = \frac{19}{90} \times \frac{1}{2} = \frac{19}{180} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \frac{1}{10} < \frac{19}{180} < \frac{1}{9}$$

در ضمن اگر بخواهیم به کمک این روش عدد کسری دیگری هم بین $\frac{1}{9}$ و $\frac{1}{10}$ بنویسیم کافیست بین $\frac{1}{10}$ و $\frac{19}{180}$ یا بین $\frac{19}{180}$ و $\frac{1}{9}$ میانگین

بگیریم تا عدد دیگری هم مشخص شود و الی آخر.

$$\frac{1}{3} + \frac{1}{4} = \frac{7}{12}, \frac{7}{12} \div 2 = \frac{7}{12} \times \frac{1}{2} = \frac{7}{24}$$

$$\frac{1}{4} < \frac{7}{24} < \frac{1}{3}$$

مثال بین دو کسر $\frac{1}{4}$ و $\frac{1}{3}$ یک کسر بنویسید.

پاسخ:

۳. مقایسه کسرها:

برای مقایسه کسرها روش‌های مختلفی وجود دارد که می‌توانید از آن‌ها استفاده کنید اما **مخرج مشترک گرفتن** از رایج‌ترین روش‌هاست.

مثال کسره‌های $\frac{3}{4}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{1}{3}$ را از کوچک به بزرگ مرتب کنید:

$$\frac{3 \times (8 \times 5 \times 3)}{4 \times (8 \times 5 \times 3)}, \frac{5 \times (4 \times 5 \times 3)}{8 \times (4 \times 5 \times 3)}, \frac{4 \times (4 \times 8 \times 3)}{5 \times (4 \times 8 \times 3)}, \frac{1 \times (4 \times 8 \times 5)}{3 \times (4 \times 8 \times 5)}$$

$$\frac{360}{480}, \frac{300}{480}, \frac{384}{480}, \frac{160}{480}$$

$$\frac{160}{480} < \frac{300}{480} < \frac{360}{480} < \frac{384}{480}$$

$$\frac{1}{3} < \frac{5}{8} < \frac{3}{4} < \frac{4}{5}$$

۴. نمایش اعشاری کسرها:

اگر صورت هر کسر را پس از ساده شدن کسر، بر مخرج آن تقسیم کنیم، می‌توانیم آن کسر را به صورت یک عدد اعشاری بنویسیم؛ برای تبدیل یک کسر به اعشار سه مدل، نمایش اعشاری وجود دارد:

$\frac{1}{2}, \frac{3}{4}, \frac{2}{5}, \frac{7}{8}, \frac{19}{20}, \dots$	مخرج این کسرها پس از تجزیه فقط شمارنده‌های اول ۲ یا ۵ یا هر دو را دارند.	در تقسیم صورت بر مخرج به باقی مانده صفر می‌رسیم.	کسرهایی که نمایش اعشاری مختوم دارند
$\frac{2}{3}, \frac{1}{7}, \frac{4}{9}, \frac{3}{11}, \frac{5}{13}, \dots$	مخرج این کسرها پس از تجزیه شمارنده اول غیر از ۲ و ۵ دارند.	در تقسیم صورت بر مخرج به باقی مانده صفر نمی‌رسیم و در خارج قسمت رقم یا ارقامی بعد از ممیز به طور متناوب تکرار می‌شوند.	کسرهایی که نمایشی اعشاری متناوب ساده دارند.
$\frac{1}{6}, \frac{5}{12}, \frac{3}{14}, \frac{4}{15}, \frac{7}{18}, \dots$	مخرج این کسرها پس از تجزیه هم شمارنده‌های اول ۲ یا ۵ یا هر دو را دارند و هم شمارنده‌های اول غیر از ۲ و ۵ دارند.	در تقسیم صورت بر مخرج به باقی مانده صفر نمی‌رسیم و در خارج قسمت بعضی ارقام تکرار نمی‌شوند و بعضی ارقام تکرار می‌شوند.	کسرهایی که نمایش اعشاری متناوب مرکب دارند.

مثال هر کسر را به صورت اعشاری بنویسید و نوع آن را مشخص کنید.

پاسخ: چون مخرج کسر بعد از تجزیه فقط شمارنده اول ۲ یا ۵ دارد پس نمایش اعشاری آن مختوم است.

الف) $\frac{18}{75} = \frac{18 \div 3}{75 \div 3} = \frac{6}{25}$

$$\begin{array}{r} 6/00 \quad | \quad 25 \\ 50 \\ \hline 100 \\ 100 \\ \hline 000 \end{array} \quad \frac{6}{25} = 0/24$$

چون مخرج کسر شمارنده اول ۲ یا ۵ ندارد پس نمایش اعشاری آن متناوب ساده است.

ب) $\frac{2}{3}$

$$\begin{array}{r} 2/00 \quad | \quad 3 \\ 18 \\ \hline 020 \\ 18 \\ \hline 02 \end{array}$$

$$\frac{2}{3} = 0/666 = 0/6$$

در این مدل نمایش اعشاری به جای تکرار رقمی که چند بار تکرار می‌شود آن را رقم می‌نویسیم و بالای آن یک خط که نشان می‌دهد رقم یا ارقام زیر آن تکرار می‌شوند قرار می‌دهیم.

$$\text{پ) } \frac{7}{12}$$

$$\begin{array}{r} 7/0000 \\ 6/0 \\ \hline 100 \\ 96 \\ \hline 040 \\ 36 \\ \hline 040 \\ 36 \\ \hline 040 \end{array}$$

$$\frac{7}{12} = 0/58333\ldots = 0/58\bar{3}$$

۵. یادآوری چهار عمل اصلی اعداد گویا:

$\frac{a}{b} \pm \frac{c}{b} = \frac{a \pm c}{b}$	$\frac{a}{b} \times \frac{c}{e} = \frac{ac}{be}$
$\frac{a}{b} \pm \frac{c}{e} = \frac{ae \pm cb}{be} = \frac{ae \pm cb}{be}$	$\frac{a}{b} \div \frac{c}{e} = \frac{a}{b} \times \frac{e}{c} = \frac{ae}{bc}$

$$\left(-\frac{1}{8} + \frac{3}{8} - \frac{-5}{8}\right) \times \left(2\frac{1}{3} \div (-4)\right) =$$

$$\left(\frac{-1+3+5}{8}\right) \times \left(\frac{7}{3} \times \left(-\frac{1}{4}\right)\right) = \frac{7}{8} \times \left(\frac{-7}{12}\right) = \frac{-49}{96}$$

مثال حاصل را به دست آورید:

۶. رعایت ترتیب انجام عملیات در ریاضی:

۱ پرانتز

۲ توان

۳ ضرب و تقسیم: هر کدام از سمت چپ زودتر آمده باشند.

۴ جمع و تفریق: هر کدام از سمت چپ زودتر آمده باشند.

$$2\frac{3}{5} - \frac{-2}{-9} \div 4 \times 1\frac{1}{3} + \left(1 - \frac{2}{3}\right) =$$

$$\frac{13}{5} - \frac{2}{9} \div 4 \times \frac{4}{3} + \frac{1}{3}$$

$$\frac{13}{5} - \frac{2}{9} \times \frac{1}{4} \times \frac{4}{3} + \frac{1}{3} = \frac{13}{5} - \frac{2}{27} + \frac{1}{3} = \frac{351-10}{135} + \frac{1}{3} = \frac{341}{135} + \frac{1}{3} = \frac{1023+135}{405} = \frac{1158}{405}$$

مثال حاصل را به دست آورید:

پاسخ:

تمرین

۱. بین دو کسر $\frac{1}{9}$ و $\frac{2}{7}$ سه کسر بنویسید.

۲. بین دو کسر $-\frac{1}{3}$ و $-\frac{2}{5}$ یک کسر بنویسید.

۳. کسرهای $\frac{5}{6}$ ، $\frac{9}{12}$ ، $\frac{8}{9}$ را از بزرگ به کوچک مرتب کنید.

۴. نمایش اعشاری هر یک از کسرهای زیر را بنویسید.

الف) $\frac{3}{7}$

ب) $\frac{24}{45}$

۵. حاصل عبارت زیر را به دست آورید:

$$2\frac{1}{4} \div \frac{\frac{1}{5} - \left(\frac{-3}{-8}\right) \times 2}{\frac{1}{4} \times \left(-2\frac{1}{3}\right)} =$$

درسنامه عددهای حقیقی

۷. عدد گنگ (اصم):

اعدادی را که پس از تبدیل به عدد اعشاری، ارقام بعد از ممیز آن‌ها بی‌شمار است و دارای دوره تناوب نمی‌باشند اعداد گنگ یا اصم می‌گویند.

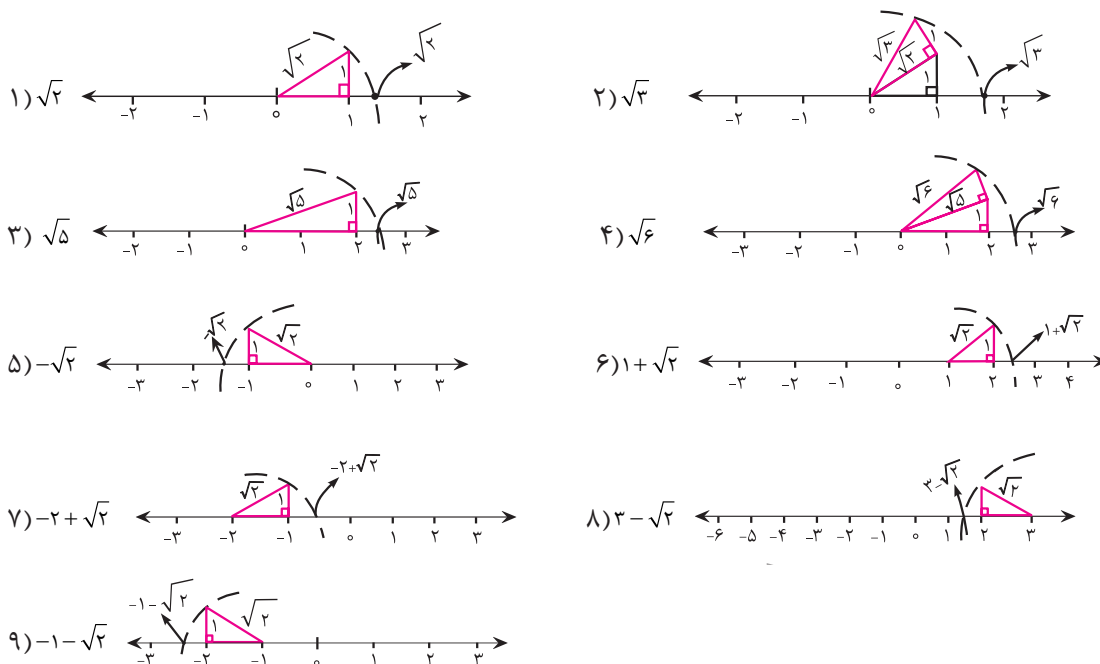
مانند: $\dots, \sqrt{6}, \sqrt{5}, \sqrt{3}, \sqrt{2}$

مجموعه اعداد گنگ را با Q' یا Q^c نمایش می‌دهیم.

مثال درستی یا نادرستی هر یک را مشخص کنید.

$$\begin{array}{lll} -\frac{7}{5} \in Q' \quad \boxed{\text{ن}} & \frac{\sqrt{6}}{\sqrt{3}} \in Q \quad \boxed{\text{ن}} & \sqrt{0.09} \notin Q' \quad \boxed{\text{د}} \\ \pi \in Q' \quad \boxed{\text{د}} & 3/14 \in Q \quad \boxed{\text{د}} & 0.03509350004... \in Q \quad \boxed{\text{ن}} \end{array}$$

۸. یادآوری نمایش اعداد گنگ روی محور

۹. نوشتن عدد گنگ بین دو عدد:

هر گاه بخواهیم بین دو عدد مثل ۵ و ۶ اعداد گنگ بنویسیم کافیست آن اعداد را به صورت رادیکالی بنویسیم:

$$5 = \sqrt{25}$$

$$6 = \sqrt{36}$$

$$\sqrt{25} < \sqrt{26} < \sqrt{27} < \sqrt{28} < \sqrt{29} < \sqrt{30} < \sqrt{31} < \sqrt{36}$$

اکنون خواهیم داشت:

و کلی عدد دیگر حتی در مواقعی که عدد رادیکالی بیشتری بخواهیم می‌توانیم اعداد رادیکالی که مربع کامل نباشند به صورت روبرو هم نوشت:

$$\sqrt{29/5}, \sqrt{30/74}, \dots$$

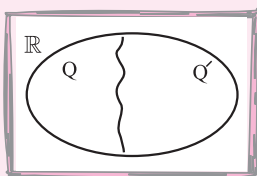
۱۰. نوشتن عدد گنگ بین دو عدد گنگ:

هر گاه بخواهیم بین دو عدد مثل $\sqrt{6}$ و $\sqrt{12}$ عدد گنگ بنویسیم به راحتی این کار انجام می‌شود مانند $\sqrt{7}, \sqrt{8}, \sqrt{10}, \sqrt{11}$ باید دقت

کنید که $\sqrt{9}$ را ننویسیم چون گنگ نیست اما اگر بین این دو عدد تعداد بیشتری عدد گنگ خواست می‌توانیم اعداد روبرو را نیز بنویسیم:

$$\sqrt{8/4}, \sqrt{10/95}, \dots$$

۱۱. مجموعه اعداد حقیقی:

$$\mathbb{R} = Q \cup Q'$$

اجتماع مجموعه اعداد گویا و اعداد گنگ را مجموعه اعداد حقیقی می‌نامیم:
و مجموعه اعداد حقیقی را با $\mathbb{R}$ نمایش می‌دهیم.

مثال درستی یا نادرستی هر یک را مشخص کنید.

$$-6 \notin \mathbb{R} \quad \boxed{\text{ن}}$$

$$\sqrt{11} \in \mathbb{R} \quad \boxed{\text{د}}$$

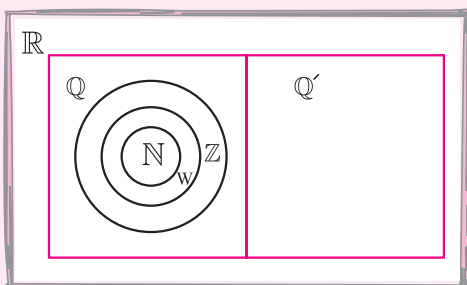
$$-0.75 \in \mathbb{R} \quad \boxed{\text{د}}$$

$$\pi \notin \mathbb{R} \quad \boxed{\text{ن}}$$

$$-\frac{1}{\sqrt{5}} \in \mathbb{R} \quad \boxed{\text{د}}$$

$$4 \in \mathbb{R} \quad \boxed{\text{د}}$$

۱۲. ارتباط مجموعه‌های اعداد با یکدیگر:

$$۱) N \subseteq W \subseteq Z \subseteq Q \subseteq \mathbb{R}$$

$$۲) \mathbb{R} = Q \cup Q'$$

$$۳) Q \cap Q' = \emptyset$$

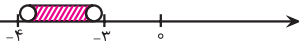
نتایج نمودار و ن مقابل:

۱۳. نمایش مجموعه اعداد حقیقی روی محور:

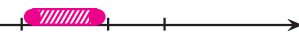
از آنجائیکه بی‌شمار عدد حقیقی داریم و نوشتن تک تک اعضای آن امکان‌پذیر نمی‌باشد بنابراین اعداد حقیقی را روی محور نمایش می‌دهیم:

مثال هر یک از مجموعه‌های زیر را روی محور نمایش دهید:

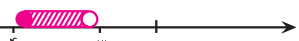
$$۱) A = \{x \in \mathbb{R} \mid -4 < x < -3\}$$

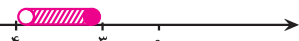
$$۲) B = \{x \in \mathbb{R} \mid -4 \leq x \leq -3\}$$

$$۳) C = \{x \in \mathbb{R} \mid -4 \leq x < -3\}$$

$$۴) D = \{x \in \mathbb{R} \mid -4 < x \leq -3\}$$

$$۵) E = \{x \in \mathbb{R} \mid -4 < x\}$$

$$۶) F = \{x \in \mathbb{R} \mid -4 \leq x\}$$

$$۷) G = \{x \in \mathbb{R} \mid x < -3\}$$

$$۸) H = \{x \in \mathbb{R} \mid x \leq -3\}$$

تمرین

۶. جاهای خالی را با کلمات یا اعداد مناسب کامل کنید.

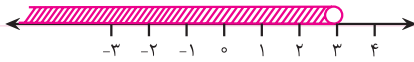
الف) هر عدد حقیقی که گنگ نباشد است.

ب) اگر عدد a مربع کامل نباشد، عدد $\sqrt{a}$ یک عدد است.

پ) تمام عددها به دو دسته عددهای و عددهای گنگ دسته‌بندی می‌شوند.

۷. مجموعه A را روی محور نمایش دهید.

$$A = \{x \in \mathbb{R} \mid -4 < x \leq 6\}$$

۸. مجموعه مقابل را با نماد ریاضی بنویسید.

۹. بین دو عدد ۳ و ۴ سه عدد گنگ بنویسید.

۱۰. بین دو عدد $\sqrt{6}$ و ۳ چهار عدد گنگ بنویسید.

۱۱. عدد $2 - \sqrt{5}$ را روی محور نشان دهید.

۱۲. عدد $4 - \sqrt{2}$ بین کدام دو عدد صحیح متوالی قرار دارد؟

درسنامه قدر مطلق و محاسبه تقریبی

۱۴. قدر مطلق:

فاصله هر نقطه روی محور تا مبدأ را قدر مطلق آن نقطه می‌نامیم. که این فاصله همیشه مقداری مثبت است.

یعنی فاصله نقطه ۴ تا مبدأ را می‌توانیم بگوییم قدر مطلق ۴ که می‌شود ۴ و همچنین فاصله نقطه -۴ تا مبدأ را نیز می‌توانیم بگوییم قدر مطلق -۴ که می‌شود ۴ و برای علامت قدر مطلق از « || » استفاده می‌کنیم:

$$|4| = |-4| = 4$$

$$|-7| = +7, \quad |11| = 11, \quad |0| = 0$$

مثال) حاصل هر یک را بنویسید.

۱۵. قدر مطلق a :

در قسمت قبل توضیح داده شد که قدر مطلق همواره مقداری مثبت است چون فاصله را بیان می‌کند.

اگر داخل قدر مطلق عدد حقیقی باشد، مقدار مثبت آن بیرون نوشته می‌شود. اما اگر داخل قدر مطلق حروف انگلیسی مانند a باشد (یعنی داخل قدر مطلق عبارت جبری باشد) باید شرایط زیر را بررسی کنیم:

$$a = 0 \Rightarrow |a| = 0$$

اگر $a = 0$ باشد پس $|a|$ همیشه صفر است.

$$a > 0 \Rightarrow |a| = a$$

اگر $a > 0$ باشد پس مقدار $|a|$ حتماً خود a است.

$$a < 0 \Rightarrow |a| = -a$$

اگر $a < 0$ باشد پس مقدار $|a|$ برابر با قرینه a یعنی $(-a)$ است.

$$x = -1 \Rightarrow x + 1 = 0 \Rightarrow |x + 1| = 0$$

مثال) حاصل $|x + 1|$ چند است؟

$$x > -1 \Rightarrow x + 1 > 0 \Rightarrow |x + 1| = x + 1$$

$$x < -1 \Rightarrow x + 1 < 0 \Rightarrow |x + 1| = -(x + 1) = -x - 1$$

۱۶. قدر مطلق مقدارهای تقریبی

اگر عدد داخل قدر مطلق عدد دقیقی مانند ۵ یا یک حرف انگلیسی مانند b (عبارت جبری) نبود و عددی مانند $1 - \sqrt{3}$ بود که مقدار دقیق آن را نمی‌دانستیم برای اینکه مقدار قدر مطلق آن را حساب کنیم باید ابتدا مقدار تقریبی آن را معلوم کنیم. چون $\sqrt{3} \approx 1.7$ می‌باشد پس $1 - \sqrt{3}$ مقداری منفی است بنابراین قرینه عدد $(1 - \sqrt{3})$ از قدر مطلق بیرون می‌آید:

$$|1 - \sqrt{3}| = -(1 - \sqrt{3}) = -1 + \sqrt{3} = \sqrt{3} - 1$$

۱۷. قدر مطلق و رادیکال:

$$\sqrt{a^2} = |a|$$

مقدار $\sqrt{a^2}$ همواره عددی مثبت است و با قدر مطلق a برابر است:

$$\sqrt{3^2} = |3| = 3, \quad \sqrt{(-8)^2} = |-8| = -(-8) = +8$$

مثال حاصل هر یک را بنویسید:

$$\sqrt{(1-\sqrt{2})^2} = |1-\sqrt{2}| = -(1-\sqrt{2}) = -1+\sqrt{2} = \sqrt{2}-1$$

تمرین

۱۳. حاصل عبارت مقابل را بنویسید:
- $$|-6| + |-4+7-3| =$$
۱۴. اگر $a = -5$ و $b = 10$ باشد آنگاه حاصل عبارت زیر را به دست آورید:
- $$|-a^2 - 2b| + 3ab =$$
۱۵. حاصل را به دست آورید:
- $$|\sqrt{5}-2| + |\sqrt{5}-6| + |-3| =$$
۱۶. حاصل را به دست آورید:
- $$|12-18 \div 6 \times 3 - 3 \times (-2)^2| =$$
۱۷. عبارات مقابل را بدون استفاده از قدر مطلق بنویسید:

الف) $|5-\sqrt{28}| =$

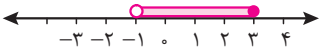
ب) $\sqrt{(1-\sqrt{8})^2} =$

آزمون فصل دوم

۵ | نمره

۲

۱	درستی یا نادرستی هر یک از جملات یا عبارات زیر را مشخص کنید. (الف) هر عدد گنگ یک عدد حقیقی است. (کرمان - تیزهوشان - دی ۱۴۰۱) (ب) قدر مطلق هر عدد منفی برابر است با قرینه همان عدد. (تهران - فردار ۱۴۰۱) (پ) $\sqrt{49} \in \mathbb{Q}'$ (ت) اگر $a > 0$ و $b > 0$ باشند آنگاه حتماً $ab > 0$ است.	درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐
۱	جملات یا عبارات زیر را با کلمات یا اعداد مناسب کامل کنید. (الف) اشتراک دو مجموعه اعداد گنگ و گویا مجموعه است. (ب) $9 + \square > 19 - 6$ (در جای خالی بزرگ‌ترین عدد صحیح ممکن را قرار دهید). (پ) بین دو کسر، می‌توان به تعداد کسر نوشت. (ت) کسرهایی که نمایش اعشاری دارند در مخرج آن‌ها شمارنده اولی به جز ۲ و ۵ وجود ندارد.	(اردبیل - فردار ۱۴۰۲)
۱	گزینه صحیح را انتخاب کنید. (الف) کدام کسر بین $-\frac{2}{5}$ و $-\frac{2}{3}$ قرار ندارد؟ (۱) $-\frac{7}{15}$ (۲) $-\frac{8}{15}$ (۳) $-\frac{3}{5}$ (۴) $-\frac{10}{15}$ (ب) کدام گزینه نمایش اعشاری متناوب دارد؟ (۱) $\frac{3}{80}$ (۲) $\frac{7}{120}$ (۳) $\frac{1}{160}$ (۴) $\frac{5}{200}$ (پ) عدد $1 + \sqrt{5}$ بین کدام دو عدد صحیح قرار دارد؟ (۱) ۱ و ۲ (۲) ۲ و ۳ (۳) ۳ و ۴ (۴) ۴ و ۵ (ت) کدام گزینه همواره صحیح است؟ (۱) $ a+b > a + b $ (۲) $ a+b = a + b $ (۳) $ a+b \leq a + b $ (۴) $ a+b \geq a + b $	(کرمان - تیزهوشان - دی ۱۴۰۱) (یزد - تیزهوشان - دی ۱۴۰۱) (تهران - فردار ۱۴۰۲)

۰/۵	الف) بین دو عدد ۱ و ۲ دو عدد گنگ بنویسید.	۴.
۰/۵	ب) حاصل عبارت مقابل را به دست آورید.	
۰/۵	ج) مجموعه $A = \{x \in \mathbb{R} \mid -1 \leq x < 1\}$ را روی محور نشان دهید.	
۰/۵	الف) مجموعه $\{x \mid x \in \mathbb{R}, -2 \leq x \leq 3/5\}$ را روی محور نمایش دهید.	۵.
۰/۵	ب) بین دو عدد $\sqrt{5}$ و $\sqrt{11}$ یک عدد گویا و یک عدد گنگ بنویسید.	
۰/۵	الف) $\sqrt{10}$ بین کدام دو عدد صحیح متوالی قرار دارد؟	۶.
۰/۵	ب) با به محور زیر، مجموعه متناظر آن را بنویسید.	
۰/۲۵	ج) حاصل عبارت مقابل را به دست آورید.	
	 $\{x \in \dots \mid \dots\}$	
	$\sqrt{(-1401)^2} =$	
۰/۵	الف) حاصل عبارت مقابل را با برداشتن قدرمطلق بنویسید.	۷.
۰/۵	ب) حاصل عبارت مقابل را به دست آورید.	
	$ 5 \times 2 - 2 \times 7 =$	
	$\sqrt{(\sqrt{7} - \sqrt{13})^2}$	
۰/۵	الف) عبارت زیر را به زبان ریاضی بنویسید.	۸.
۰/۵	ب) مجموعه مقابل را روی محور نمایش دهید.	
	«قدرمطلق تفاضل دو عدد، بزرگ‌تر یا مساوی تفاضل قدرمطلق آن دو عدد است.»	
	$\{x \in \mathbb{R} \mid -3 \geq x\}$	
۱	الف) حاصل عبارت زیر را به دست آورید.	۹.
	$\frac{5}{8} \div \frac{25}{4} - \frac{3}{20}$	
۰/۲۵	الف) حاصل عبارت مقابل را بدون قدرمطلق بنویسید.	۱۰.
	$ 7 - \sqrt{3} $	

یادداشت:

فابل مونه
گلبرگ عربی
نهم

الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ

درسنامه

در درس گذشته با دو صیغه (مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث مخاطب) فعل امر آشنا شدید. در این درس با صیغه مؤنث و جمع مخاطب آن آشنا می‌شویم.

روش ساختن

۱ «ت» حرف مضارع را حذف می‌کنیم.

۲ اگر اولین حرف آن ساکن بود، یک «همزه» به ابتدای فعل اضافه می‌کنیم.

۳ «ن» آخر فعل مضارع را حذف می‌کنیم.

نکته

«ن» آخر صیغه جمع مؤنث حذف نمی‌شود.

مانند:

مضارع	تَفْعَلَانِ	تَفْعَلُونَ	تَفْعَلْنَ: انجام می‌دهید
امر	إِفْعَلَا	إِفْعَلُوا	إِفْعَلْنَ: انجام بدهید
مثنای مذکر یا مؤنث مخاطب		جمع مذکر مخاطب	جمع مؤنث مخاطب

تَسْمَعَانِ ← اِسْمَعَا

تَجْلِسُونَ ← اجْلِسُوا

تَشْكُرْنَ ← اُشْكُرْنَ

می‌شنوید ← بشنوید

می‌نشینید ← بنشینید

سپاس‌گذاری می‌کنید ← سپاس‌گذاری کنید

کلمه‌های مترادف

إِبْلِيسَ: شیطان	=	شیطان
إِفْعَلْ: انجام بده	=	اعْمَلْ
تَارَةً: دفعه / بار	=	مَرَّةً
جاء: آمد	=	أَتَى
وَضَعَ: گذاشت / قرار داد	=	جَعَلَ
مُشْكَلَات: سختی‌ها	=	صِعَاب

وَقَعَ	=	حَدَثَ: اتفاق افتاد
سَنَةً	=	عام: سال
بَعَثَهُ	=	فَجَّأَهُ: ناگهان
مُواصَلَةً	=	إِسْتِمْرَار: ادامه دادن
مُحَاوَلَةً	=	سَعَى: تلاش کردن
صَرَخَ	=	صَاح: فریاد زد
هَرَبَ	=	فَرَّ: فرار کرد

کلمه‌های متضاد

فَرِحَ	≠	حَزِنَ
خوشحال شد	≠	غمگین شد
رَجَاءٌ	≠	يَأْسٌ
امید	≠	ناامیدی
وَجَدَ	≠	فَقَدَ
یافت	≠	از دست داد
سَأَلَ	≠	أَجَابَ
پرسید	≠	جواب داد
قَلِيلٌ	≠	كَثِيرٌ
کم	≠	زیاد
عِلْمٌ	≠	جَهْلٌ
دانش	≠	نادانی

نَزَلَ	≠	صَعِدَ
پایین آمد	≠	بالا رفت
اِفْتَرَبَ	≠	اِئْتَعَدَ
نزدیک شد	≠	دور شد
مَوَّاجٌ	≠	هادئٌ
طوفانی	≠	آرام
خَيْرٌ	≠	شَرٌّ
خوبی	≠	بدی
دُنْيَا	≠	آخِرَةُ
دنیا	≠	آخرت
مَجْهُولٌ	≠	مَعْلُومٌ
ناشناخته	≠	شناخته شده
عَاقِلٌ	≠	جَاهِلٌ
دانا	≠	نادان

جمع‌های مکسر

مَوَادٌ	←	مَادَّةٌ: ماده
سُفُنٌ	←	سَفِينَةٌ: کشتی
أُسَايِدَةٌ	←	أُسْتَاذٌ: استاد
صُخُورٌ	←	صَخْرَةٌ: تخته سنگ
قَرَائِضٌ	←	فَرِيضَةٌ: واجب دینی
حُرُوبٌ	←	حَرْبٌ: جنگ
مِفَاتِيحٌ	←	مِفْتَاحٌ: کلید
جُزُرٌ	←	جَزِيرَةٌ: جزیره
رُمْلَاءٌ	←	رَمِيلٌ: همکلاسی، همکار

أَبْحَاثٌ	←	بَحْثٌ: پژوهش
أَسْمَاكٌ	←	سَمَكٌ: ماهی
أَفْرِقَةٌ	←	فَرِيقٌ: گروه
جُنُودٌ	←	جُنْدِيٌّ: سرباز
رِيَّاحٌ	←	رِيحٌ: باد
سَبَابٌ	←	شَابٌ: دورهٔ جوانی / جوان
صِعَابٌ	←	صَعْبٌ: سختی
أَفْطَارٌ	←	مَطَرٌ: باران
مِيَاهٌ	←	مَاءٌ: باران
مَسَاجِدٌ	←	مَسْجِدٌ: مسجد

فعل‌های درس چهارم

هَرَبَ: فرار کرد	تَقَرَّبَ: نزدیک می‌شود	صَرَخَ: فریاد زد	اِخْتَرَقَ: آتش گرفت
رَسَمَ: نقاشی کرد	اِقْتَرَبَ: نزدیک شد	صَلَّى: نماز خواند	اَصَابَ: برخورد کرد
لَبَسَ: پوشید	شَاهَدَ: دید	عَصَفَ: وزید	اِنْكَسَرَ: شکسته شد
حَضَرَ: حاضر شد	اَتَى: آمد	مَضَى: گذشت	تَغَدَّلَ: برابر است
	عَسَلَ: شست	نَزَلَ: پایین آمد	زاحمُك: تو را به زحمت انداختم

عبارات منتخب درس چهارم

- ۱ یا شَبَابَ عَلَیْكُمْ بِالْمُحَاوَلَةِ، كَأَنَّهُ مَا حَدَثَ شَيْءٌ.
ای جوانان باید تلاش کنید، گویا چیزی اتفاق نیافتاده است.
- ۲ اِنْحَثُوا عَنْ طَرِيقِ لِّلْوُصُولِ اِلٰی هَذٰیكُمْ.
به دنبال راهی برای رسیدن به هدف‌تان بگردید.
- ۳ الطَّالِبَانِ يَجْلِبَانِ بَعْضُ الْأَشْيَاءِ الضَّرُورِيَّةِ مِنَ السَّفِينَةِ.
دانشجویان بعضی از چیزهای ضروری را از کشتی می‌آورند.
- ۴ أَجَابَ الْجُنُودُ: رَأَيْنَا دُخَانًا مِنْ بَعِيدٍ. فَأَتَيْنَا وَشَاهَدْنَاكُمْ.
سربازان پاسخ دادند: از دور دودی را دیدیم. پس آمدیم و شما را دیدیم.
- ۵ یا طُلَّابُ، اِنْزِلُوا مِنَ الْحَافِلَةِ.
ای دانشجویان، از اتوبوس پیاده شوید.
- ۶ یا صَدِيقَاتِي، رَجَاءُ اِحْمَلْنَ هَذِهِ الْمِنْصَدَةَ.
ای دوستانم، لطفاً این میز را ببرید.
- ۷ ﴿اٰذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَیْكُمْ﴾
نعمت خدا بر خودتان را یاد کنید.
- ۸ ﴿رَبِّ اِنِّیْ ظَلَمْتُ نَفْسِیْ فَاغْفِرْ لِی﴾
پروردگارا همانا من به خودم ستم کردم، پس مرا ببامرز.
- ۹ حَیَّاکَ اللّٰهُ! اَ اَنْتُمْ زُوَّارٌ مِنْ اِیْرَانَ؟
زنده باشی! آیا شما زائرانی از ایران هستید؟
- ۱۰ ﴿رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَ اَنْتَ خَیْرُ الرَّاحِمِیْنَ﴾
پروردگارا ببامرز و رحم کن و تو بهترین رحم‌کنندگان هستی.

﴿اعْمَلُوا صَالِحاً إِنِّي بِمَا تَعْلَمُونَ عَلِيمٌ﴾ ۱۱

کار نیک انجام دهید همانا من به آنچه انجام می‌دهید دانا هستم.

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ﴾ ۱۲

و آنگاه که به فرشتگان گفتیم بر آدم سجده کنید پس سجده کردند به جز شیطان.

﴿خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ﴾ ۱۳

خیر دنیا و آخرت همراه دانش است.

﴿أَطْلِبُوا الْعِلْمَ فَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ قَرِيضَةٌ﴾ ۱۴

دانش را جست‌وجو کنید زیرا طلب دانش واجب دینی است.

﴿كَمْ مَرَّةً حَضَرْتُمْ فِي مَسِيرَةِ الْأَرْبَعِينَ؟﴾ ۱۵

چند بار در راهپیمایی اربعین حاضر شدی؟

﴿أَتَوْجَدُ سِيَارَاتٍ فِي الطَّرِيقِ حَتَّى نَزَكَبَ؟﴾ ۱۶

آیا در راه (جاده) ماشین‌هایی وجود دارد تا سوار شویم؟

﴿عَلَيْكُمْ بِمُواصَلَةِ أَبْحَائِكُمْ﴾ ۱۷

شما باید پژوهش‌هایتان را ادامه دهید.

﴿رَجَاءٌ أَنْزَلَنَ مِنْ هَذِهِ الْحَافِلَةِ الْمُعْطَلَةِ﴾ ۱۸

لطفاً از این اتوبوس خراب پیاده شوید.

﴿الشَّيْءُ الَّذِي يَضَعُدُ مِنَ النَّارِ هُوَ الدُّخَانُ﴾ ۱۹

چیزی که از آتش بالا می‌رود همان دود است.

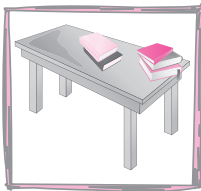
﴿أَنْظُرُنْ يَا زَمِيلَاتِي، تِلْكَ السَّفِينَةُ الْحَرْبِيَّةُ تَقْتَرِبُ مِنَّا﴾ ۲۰

ای همکلاسی‌هایم نگاه کنید، آن کشتی جنگی به ما نزدیک می‌شود.

آزمون درس چهارم

نمره ۱۵

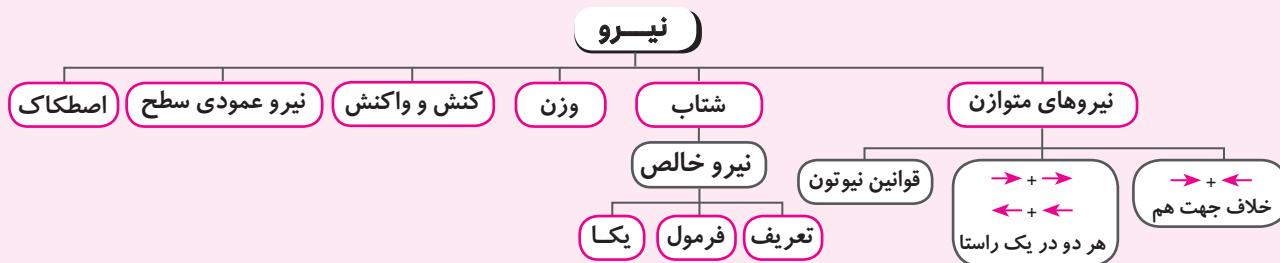
۰/۵	۱. کلمه‌های مترادف (=) و متضاد (≠) را از میان کلمات داده شده پیدا کنید و کنار هم بنویسید. (دو کلمه اضافه است).
	أَتَى بَغْتَهُ هَادِي عام سَنَةِ مَوَاج ≠ =
۰/۵	۲. کلمه‌های مشخص شده را ترجمه کنید. الف) لَا رَجَاءَ لِنَجَاتِنَا. ب) هُمْ ذَهَبُوا لِتَهَيَّئَةِ أَنْبَاحٍ عَنِ الْأَسْمَاكِ.
۰/۵	۳. در هر ردیف کلمه‌ای که از نظر معنا و مفهوم و دستوری با سایر کلمه‌ها «ناهماهنگ» است را مشخص کنید. الف) تَعَجَّبَ ☐ اِخْتَرَقَ ☐ صَلَّى ☐ تَقَرَّبَ ☐ ب) شَابَ ☐ أَفْرِقَ ☐ أُمُطَارَ ☐ جُنُودَ ☐
۰/۵	۴. جمع مکسر کلمه مفرد و مفرد کلمه جمع را بنویسید. فَرِيضَةٌ: مِياه:
۱ ۱ ۱ ۱	۵. جمله‌های زیر را به فارسی ترجمه کنید. الف) اِجْلِبَا بَعْضَ الْأَشْيَاءِ الضَّرُورِيَّةِ مِنَ السَّفِينَةِ. ب) «اعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ» ج) حَيَّاكَ اللهُ! كَمْ مَرَّةً حَضَرْتُمْ؟ د) قَالَ أَحَدُهُمْ، رَأَيْنَا دُخَانًا فَأَتَيْنَا وَشَاهَدْنَاكُمْ.
۰/۵	۶. ترجمه درست را انتخاب کنید. الف) اُذْكُرْ رَبَّكَ عِنْدَ الْقِيَامِ. ۱) هنگام برخاستن پروردگارم را یاد می‌کنم. ۲) هنگام برخاستن پروردگارت را یاد کن. ب) اِعْمَلْ لِدُنْيَاكَ كَأَنَّكَ تَعِيشُ أَبَدًا. ۱) برای دنیا طوری کار کن؛ زیرا تو تا ابد در آن زندگی نمی‌کنی. ۲) برای دنیایت طوری کار کن؛ گویی تو تا ابد زندگی می‌کنی.
۱	۷. موارد خواسته شده را بنویسید. الف) وزن کلمه «اِسْتِخْرَاجَ»: _____ ب) حروف اصلی کلمه «مُنَاطَرَةٌ»: _____ ج) ترجمه کلمه «محمود»: _____ د) حروف زائد کلمه «إِجْلَاسَ»: _____
۱	۸. در جاهای خالی فعل ماضی و مضارع مناسب قرار دهید. الف) الْفَلَّاحَانِ فِي الْمَزْرَعَةِ الْيَوْمَ. ب) هَؤُلَاءِ اللَّاعِبَاتُ كُرَّةَ الْمِنْضَدَةِ. ج) أَخَوَاتِي مِنْ بَيْتِ جَدَّتِي. د) تَحْنُ إِلَى السَّفَرِ قَبْلَ يَوْمَيْنِ. عَمَلْنَا ☐ يَعْمَلَانِ ☐ تَعْمَلَانِ ☐ يَلْعَبْنَ ☐ تَلْعَبُ ☐ يَلْعَبُونَ ☐ رَجَعُوا ☐ تَرْجَعْنَ ☐ يَرْجَعْنَ ☐ ذَهَبْنَا ☐ نَذْهَبُ ☐ سَنَذْهَبُ ☐
۱	۹. در جاهای خالی فعل امر مناسب قرار دهید. الف) يَا صَدِيقَتِي، مَعَنَا كُرَّةَ الْمِنْضَدَةِ. ب) يَا إِخْوَتِي مِنْ جَلِيسَاتِ الشُّوءِ. ج) يَا زَمِيلَاتِي هَذَا الشَّيْءِ. د) يَا طَالِبَتَانِ عَنْ مَوَادِّ غِذَائِيَّةِ. إِلْعَبِي ☐ اَلْعَبَا ☐ أَهْرَبُوا ☐ أَهْرَبِي ☐ إَشْرِبِينَ ☐ إِشْرِبُوا ☐ إَضْحَكَا ☐ إِنْحَا ☐

۱	هر کلمه را به توضیح مناسب آن وصل کنید. (دو کلمه اضافه است)	۱۰
	ب أَلْشَّيْءُ الَّذِي يَصْعَدُ مِنَ النَّارِ لَوْ أَنَّ يَظْهَرُ فِي السَّمَاءِ الصَّافِيَةِ حُلُّ الصَّعَابِ وَ الْمُسْكَاتِ مَكَانٌ لِلتَّعْلِيمِ الْعَالِي بَعْدَ الْمَدْرَسَةِ الف الْأَرْزُقُ الْفَرْجُ الْمُوَاضَلَةُ الدُّخَانُ الْجَامِعَةُ الذَّهَابُ	
۰/۵	درستی و نادرستی هر عبارت را مشخص کنید. الف) اَلْمَخْزَنُ مَكَانٌ نَجْعَلُ وَ نَحْفِظُ فِيهِ أَشْيَاءَ مُخْتَلَفَةً. ب) اَلْجِسْرُ مَكَانٌ يَرْقُدُ فِيهِ الْمَرَضَى لِلْعِلَاجِ. درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐	۱۱
۰/۵	با توجه به تصویر به سؤالات پاسخ دهید. (ب) ماذا تَعْمَلُ؟ الف) كَمْ كِتَابًا عَلَى الْمِنْضَدَةِ؟	۱۲
۰/۵	به سؤالات زیر به عربی پاسخ دهید. الف) ماذا في يَدِكَ؟ ب) هَلْ تَعْرِفُ (تَعْرِيفِن) اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ؟	۱۳
۱	پس از خواندن متن زیر به سؤالات پاسخ دهید. خَضَرَ سَعِيدٌ مَعَ أَصْدِقَانِهِ لِلْمَرَّةِ الْأُولَى فِي مَسِيرَةِ الْأَرْبَعِينَ. هُمْ خَرَجُوا مِنَ الْفُنْدُقِ مَسَاءً لِلذَّهَابِ إِلَى مَسْجِدِ الْكُوفَةِ وَ رَكِبُوا الْحَافِلَةَ. وَ بَعْدَ نِصْفِ سَاعَةٍ وَصَلُوا إِلَيْهِ. صَلَّى سَعِيدٌ هُنَاكَ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى سَوَاقِ الصَّرَافِينَ وَ بَعْدَ تَصْرِيفِ نَقُودِهِ إِلَى الدِّينَارِ رَجَعَ مَعَ أَصْدِقَائِهِ إِلَى الْفُنْدُقِ. (۱) كَيْفَ ذَهَبَ سَعِيدٌ إِلَى مَسْجِدِ الْكُوفَةِ؟ (۲) إِلَى أَيْنَ ذَهَبَ سَعِيدٌ لِتَصْرِيفِ نَقُودِهِ؟ (۳) كَمْ مَرَّةً خَضَرَ سَعِيدٌ فِي مَسِيرَةِ الْأَرْبَعِينَ؟ (۴) هَلْ وَصَلَ سَعِيدٌ بَعْدَ سَاعَتَيْنِ إِلَى الْمَسْجِدِ؟	۱۴
۱	آیه زیر را ترجمه کنید. ﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي﴾	۱۵
۱	فقط فعل‌های مشخص شده هر عبارت را ترجمه کنید. الف) ﴿وَ ادْخُلِي جَنَّتِي﴾ ب) هُمْ مَا وَجَدُوا أَحَدًا فِي سَاحَةِ الْمَدْرَسَةِ. ج) رَجَاءٌ انْزَلَنَ مِنَ الْحَافِلَةِ. د) أُرْسِمَا صُورَةَ الشَّهِيدِ.	۱۶

فابل مونه
گلبړگ علوم تجربې
نهم

نیرو

نیرو: وقتی جسمی را می کشیم یا هل می دهیم به آن نیرو وارد می کنیم.

شکل های مختلف اثر نیرو

نکته

نیرو اثر متقابل بین دو جسم است. یعنی در به وجود آمدن نیرو همواره دو جسم مشارکت دارند که لزوماً در تماس با یکدیگر نیستند.

مثال

نیروی رپایش و دافعه بین قطب های آهن ربا بدون تماس

$\rightarrow$ غیرهم نام
 $\leftarrow$ یا
 $\leftarrow$ هم نام

تکیه دادن به یک دیوار $\leftarrow$ وارد شدن نیرو از شخص به دیوار و وارد شدن نیرو از دیوار به همان اندازه ولی در خلاف جهت.

نیروهای متوازن: اگر بر جسمی چند نیرو به طور هم زمان اثر کند و این نیروها اثر یکدیگر را خنثی کنند، می گوییم نیروهای وارد بر جسم متوازن اند $\leftarrow$ بر آیند نیروهای وارد بر جسم = صفر $\leftarrow$ نیروهای وارد بر جسم متوازن اند.

مثال

نیروها متوازن هستند $\leftarrow$ 8 N

5 N
 3 N

جسم

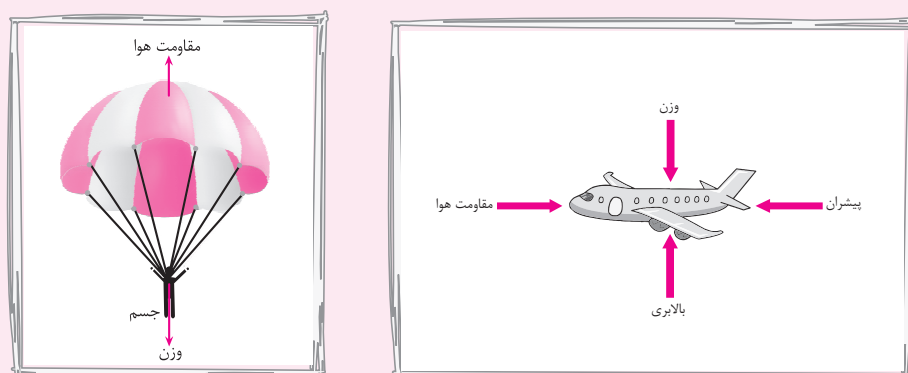
بر آیند نیرو $5 + 3 + (-8) = 0$

قوانین نیوتون

قانون اول (اینرسی یا لختی): یک جسم حالت سکون یا حرکت یکنواخت روی خط راست خود را حفظ می کند مگر آنکه تحت تأثیر نیرویی مجبور به تغییر آن حالت شود.

قانون دوم (شتاب): هر گاه بر جسم نیروی خالصی وارد شود، جسم تحت تأثیر آن نیرو شتاب می گیرد که این شتاب نسبت مستقیم با نیروی وارد بر جسم دارد و در همان جهت نیرو است و با جرم جسم نسبت وارون دارد.

قانون سوم (کنش و واکنش): هر گاه جسمی به جسمی دیگر نیرو وارد کند، جسم دوم نیز به جسم اول نیرویی هم اندازه ولی در خلاف جهت وارد می‌کند.

نیروهای غیر متوازن: اگر نیروهایی که بر یک جسم اثر می‌گذارند، همدیگر را خنثی نکنند، آنگاه نیرو خالص بر جسم اثر خواهد کرد و جسم ساکن شروع به حرکت می‌کند یا اگر در حال حرکت باشد، حرکت آن تغییر می‌کند.
مثال هواپیما:

هواپیما اوج می‌گیرد. $\rightarrow$ وزن هواپیما $\gg$ نیرو بالایی

ارتفاع هواپیما کاهش می‌یابد. $\rightarrow$ وزن هواپیما $\ll$ نیرو بالایی

■ نیروی خالص را محاسبه کنید.

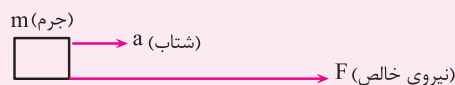
$$\xrightarrow{100\text{ N}} + \xleftarrow{100\text{ N}} = 100 + (-100) = 0 \rightarrow \text{نیرو خالص متوازن} \xrightarrow{\text{خلاف جهت}}$$

$$\xrightarrow{120\text{ N}} + \xleftarrow{50\text{ N}} = 120 + (-50) = 70\text{ N} \rightarrow \text{به سمت راست}$$

$$\xrightarrow{60\text{ N}} + \xrightarrow{60\text{ N}} = 60 + 60 = 120\text{ N} \rightarrow \text{به سمت راست}$$

شتاب

$$\text{شتاب جسم} = \frac{\text{نیرو خالص}}{\text{جرم جسم}}$$

نیرو سبب شتاب گرفتن جسم در همان جهت نیرو می‌شود.

$$a = \frac{F}{m}$$

$\begin{matrix} \text{N} & & \text{N} \\ \downarrow & & \downarrow \\ \text{kg} & & \text{kg} \end{matrix}$

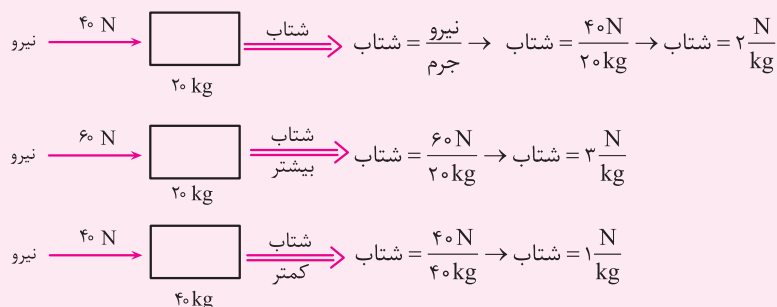
شتاب با نیرو رابطه مستقیم دارد $\leftarrow$ یعنی هر چه نیرو بیشتر باشد شتاب نیز بیشتر است و برعکس

شتاب با جرم رابطه وارونه دارد $\leftarrow$ یعنی هر چه جرم بیشتر شود شتاب کمتر می‌شود و برعکس

$$1 \frac{\text{N}}{\text{kg}} = 1 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \rightarrow \text{این یکاها هم ارز با یکدیگر هستند زیرا هر دو، واحدهای شتاب هستند.}$$

$$\text{شتاب} = \frac{\text{نیرو}}{\text{جرم}} \xleftrightarrow{\text{هم ارز}} \frac{\text{تغییرات سرعت}}{\text{مدت زمان تغییرات}} = \text{شتاب}$$

مثال

نکته

خودروهای مسابقه‌ای سبک و با موتورهای قوی ساخته می‌شوند تا نسبت نیرو به جرم آنها عدد بزرگتری شود که شتاب بیشتری داشته باشند. (با توجه به مثال‌های بالا)

وزن

تعریف وزن: برابر است با نیرو گرانشی (جاذبه‌ای) که از طرف زمین به جسم وارد می‌شود و جسم را به طرف خود می‌کشد.

وزن:

۱ وسیله $\leftarrow$ نیروسنج

۲ واحد $\leftarrow$ نیوتون

۳ فرمول $\leftarrow$ شتاب جاذبه $\times$ جرم جسم = وزن جسم $\leftarrow$ $w = mg$ $\leftarrow$ (N) (Kg) $(\frac{\text{N}}{\text{Kg}})$

$$g = 9.8 \frac{\text{N}}{\text{kg}} \approx 10$$

? وزن =

شتاب جاذبه $\times$ جرم = وزن

■ وزن جسمی به جرم 60 کیلوگرم را به دست آورید.

جرم $= 60\text{ kg}$

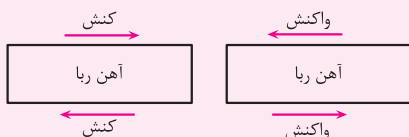
وزن $= 60 \times 10 \rightarrow$ **وزن $= 600\text{ N}$**

$10 \frac{\text{N}}{\text{kg}}$ شتاب جاذبه

کنش و واکنش

اگر شخصی به دیوار نیرو وارد کند. $\leftarrow$ کنش، دیوار نیرویی هم اندازه اما در خلاف جهت به شخص وارد می‌کند $\leftarrow$ واکنش

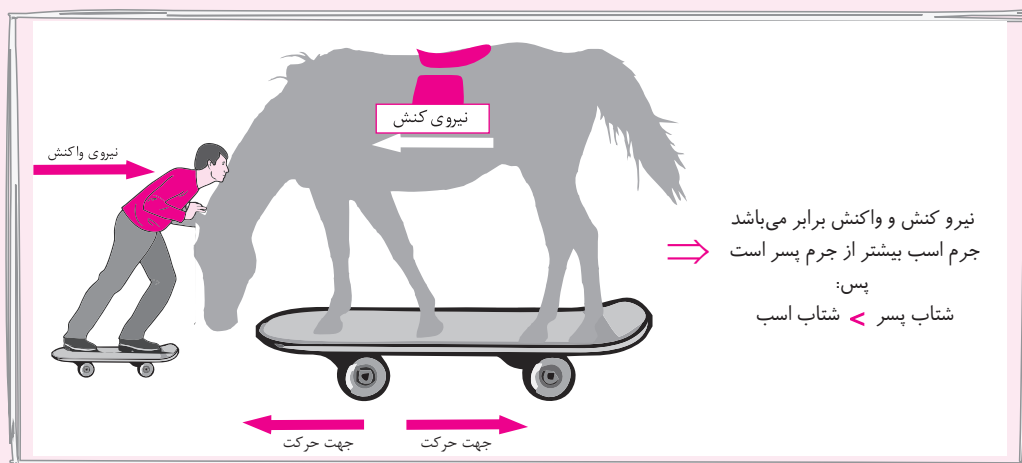

نکته

نیروهای کنش و واکنش همیشه همراه یکدیگر هستند و بدون دیگری نمی‌توانند وارد شوند.

نکته

نیروی کنش و واکنش همواره هم اندازه و بر خلاف جهت یکدیگرند و بر دو جسم وارد می‌شوند.

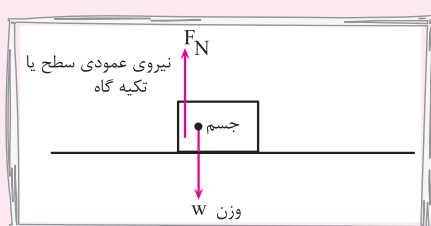

نیرو کنش و واکنش برابر می باشد
جرم اسب بیشتر از جرم پسر است
پس:
شتاب پسر < شتاب اسب

نیروی عمودی سطح

نیروهای وارد بر جسم ساکن متوازن اند.

نیروی عمودی سطح یا تکیه گاه به جسم وارد می شود تا اثر وزن را خنثی کند. تا جسم بر روی تکیه گاه ثابت بماند.

■ اگر جرم جسمی ۲۰kg باشد وزن جسم و مقدار نیروی عمودی سطح چند نیوتون است؟

جرم = ۲۰kg

شتاب جاذبه × جرم = وزن

$10 \frac{N}{kg}$ = شتاب جاذبه

$W = mg \rightarrow W = 20 \times 10 \rightarrow W = 200N$ = نیروی عمودی سطح = نیروی وزن

?N = وزن

اصطکاک

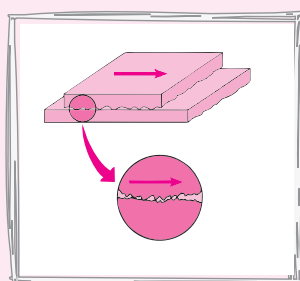
تعریف: نیرویی که در خلاف جهت حرکت جسم از طرف زمین بر جسم وارد می شود را اصطکاک می گویند.

نیروی اصطکاک:

- ۱) اصطکاک ایستایی ← نیرویی که مانع حرکت جسم ساکن می شود.
- ۲) اصطکاک جنبشی ← نیرویی که در خلاف جهت حرکت جسم به آن وارد می شود و باعث کاهش سرعت جسم می شود یا توقف کامل آن می شود.

نکته

نیروی اصطکاک بین دو جسم به جنس دو جسم بستگی دارد.

با توجه به شکل به علت ناهمواری های میکروسکوپی بین دو جسم که با چشم غیر مسلح قابل دیدن نیست هر چه دو جسم بیشتر بر روی یکدیگر فشرده شوند و ناهمواری ها در هم فرو روند مانع حرکت شده و نیروی اصطکاک افزایش می یابد.

نیروی اصطکاک:

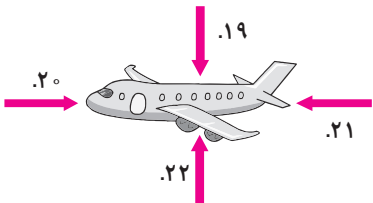
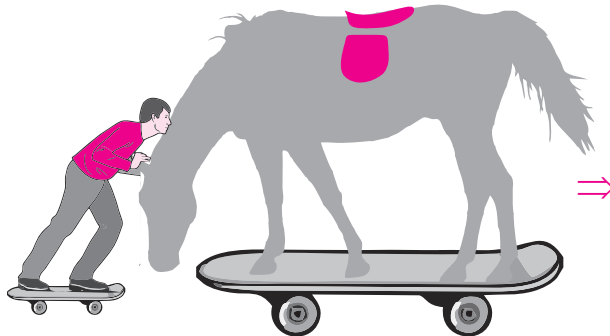
- ۱) به مساحت سطح تماس دو جسم ← بستگی ندارد.
- ۲) به جرم جسم ← بستگی دارد.

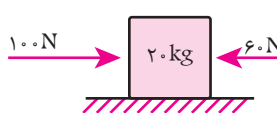
آزمون فصل پنجم

۵

۱۵ نمره

۱	(الف) درست یا نادرست بودن جملات زیر را مشخص کنید. نیروی کنش و واکنش همیشه هم‌دیگر را خنثی می‌کنند. (آذربایجان غربی ۱۴۰۲) دو جسم فقط در صورتی می‌توانند به یکدیگر نیرو وارد کنند که در تماس با هم باشند. مقدار شتاب با جرم جسم نسبت وارون دارد. نیروی اصطکاک به مساحت سطح تماس دو جسم بستگی ندارد.	۱. ☐ درست ☐ نادرست ۲. ☐ درست ☐ نادرست ۳. ☐ درست ☐ نادرست ۴. ☐ درست ☐ نادرست
۱	(ب) گزینه مناسب را انتخاب کنید. در شکل زیر مقدار شتاب چقدر است؟ (الف) ۵ متر بر مربع ثانیه (ب) ۱۵ متر بر مربع ثانیه (ج) ۵۰ نیوتون بر کیلوگرم (د) ۱۵۰ نیوتون بر کیلوگرم جرم جسمی در سطح زمین ۵۲ کیلوگرم است در این صورت: (الف) وزن جسم در کره ماه برابر با وزن جسم در کره زمین است. (ب) جرم جسم در کره ماه ۵۲ کیلوگرم است. (ج) وزن جسم در کره ماه برابر جرم جسم است. (د) وزن جسم در کره ماه برابر ۵۲ نیوتون است. کدام یک از سطح‌های زیر اصطکاک بیشتری دارند؟ (الف) جعبه ۲۰۰N روی سطح آسفالت کشیده شود. (ج) جعبه ۲۰۰N روی سطح سرامیک کشیده شود. (ب) جعبه ۱۰۰N روی سطح آسفالت کشیده شود. (د) جعبه ۱۰۰N روی سطح سرامیک کشیده شود. کدام عبارت درست است؟ (الف) اگر نیروهای متوازن به یک جسم وارد شوند، سرعت آن افزایش خواهد یافت. (ب) اگر نیروهایی که بر یک جسم وارد می‌شوند اثر یکدیگر را خنثی کنند، جسم حالت قبلی خود را حفظ می‌کند. (ج) جهت نیروی اصطکاک با جهت حرکت جسم یکسان است. (د) اگر نیروی خالص صفر باشد، سرعت جسم تغییر می‌کند.	۵. ☐ (الف) ۵ متر بر مربع ثانیه ☐ (ب) ۱۵ متر بر مربع ثانیه ۶. ☐ (الف) وزن جسم در کره ماه برابر با وزن جسم در کره زمین است. ☐ (ب) جرم جسم در کره ماه ۵۲ کیلوگرم است. ۷. ☐ (الف) جعبه ۲۰۰N روی سطح آسفالت کشیده شود. ☐ (ج) جعبه ۲۰۰N روی سطح سرامیک کشیده شود. ۸. ☐ (الف) اگر نیروهای متوازن به یک جسم وارد شوند، سرعت آن افزایش خواهد یافت. ☐ (ب) اگر نیروهایی که بر یک جسم وارد می‌شوند اثر یکدیگر را خنثی کنند، جسم حالت قبلی خود را حفظ می‌کند.
۱	(پ) جاهای خالی را کامل نمایید. به نیرویی که در خلاف جهت حرکت از طرف زمین بر جسم وارد می‌شود نیروی می‌گوییم. (مازندران ۱۴۰۱) اگر نیروی کمتر از وزن باشد، ارتفاع هواپیما کاهش پیدا می‌کند. (آذربایجان شرقی ۱۴۰۲) چنانچه سرعت جسم تغییر کند می‌گوییم جسم دارای حرکت است. با افزایش وزن جسمی که روی یک سطح قرار دارد نیروی اصطکاک می‌یابد.	۹. ☐ به نیرویی که در خلاف جهت حرکت از طرف زمین بر جسم وارد می‌شود نیروی می‌گوییم. (مازندران ۱۴۰۱) ۱۰. ☐ اگر نیروی کمتر از وزن باشد، ارتفاع هواپیما کاهش پیدا می‌کند. (آذربایجان شرقی ۱۴۰۲) ۱۱. ☐ چنانچه سرعت جسم تغییر کند می‌گوییم جسم دارای حرکت است. ۱۲. ☐ با افزایش وزن جسمی که روی یک سطح قرار دارد نیروی اصطکاک می‌یابد.
۰/۲۵ ۰/۲۵ ۰/۲۵ ۰/۲۵ ۱	(ت) به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. نیروی اصطکاک به چه عاملی بستگی دارد؟ چرا به جاده یخ زده مخلوط نمک و ماسه می‌پاشند؟ نام دیگر نیروی عمودی سطح چیست؟ وقتی جسمی را می‌کشیم یا هل می‌دهیم به آن چه چیزی وارد می‌کنیم؟ هر یک از عبارت‌های داده شده مربوط به کدام مفهوم است؟	الف) عاملی که یکای آن $\frac{m}{s}$ است. عاملی که سرعت خودرو را افزایش می‌دهد. عاملی که با شتاب نسبت وارون دارد. عاملی که با افزایش ناصافی‌های سطح دو جسم زیاد می‌شود. ب) جرم نیروی اصطکاک شتاب نیرو

۱۸.	با توجه به قانون دوم نیوتون ، طراحان خودروهای مسابقه‌ای به دو روش می‌توانند شتاب خودرو را افزایش دهند. این دو روش را بنویسید. (کرم‌ان ۱۴۰۲)	۵/۰
۱	ث) هواپیمای زیر در حال پرواز است. نیروهای وارد بر آن را بنویسید. ۲۳. چتربازی مطابق تصویر در حال پایین آمدن است. حرکت او شتاب‌دار است یا بدون شتاب؟ توضیح دهید. (ارک ۱۴۰۲) 	
۱	ج) هر کدام از تعاریف زیر مربوط به کدام یک از نیروهای اصطکاک می‌باشد؟ ۲۴. نیرویی که در خلاف جهت حرکت جسم به آن وارد می‌شود و باعث کاهش حرکت جسم می‌شود: ۲۵. نیرویی که مانع از حرکت جسم ساکن می‌شود:	
۱	ج) با توجه به متن از بین کلمات داده شده، کلمه مناسب را انتخاب کنید. (یک مورد اضافی است). (فوزستان ۱۴۰۲) اندازه - دو - خلاف - خالص - سوم ۲۶. از قانون نیوتون می‌دانیم که نیروی کنش و واکنش همواره هم و در جهت یکدیگر هستند و بر جسم وارد می‌شوند.	
۱/۵	ح) هر مورد زیر از کدام یک از قوانین نیوتون پیروی می‌کند؟ ۲۷. پای عرفان به شدت به پایه میز برخورد کرده است و درد می‌گیرد: ۲۸. هر چقدر جرم یک اتومبیل کمتر باشد شتاب بیشتری خواهد داشت: ۲۹. هنگام شنا وقتی آب را به سمت عقب هل می‌دهیم آب هم ما را با نیرویی هم‌اندازه به سمت جلو هل می‌دهد:	
۵/۰	د) در شکل مقابل پسر و اسب هر دو روی اسکیت‌ها ساکن‌اند. پسر، اسب را هل می‌دهد و هر دو در خلاف جهت یکدیگر شتاب می‌گیرند. (فراسان رضوی ۱۴۰۲) ۳۰. کدام یک شتاب بیشتری پیدا می‌کند؟ ۳۱. دلیل انتخاب خود را بنویسید.	

۱/۵	(ماژندران ۱۴۰۱)	ذ) مفاهیم زیر را تعریف کنید. ۳۲. نیروی عمودی سطح: ۳۳. نیروهای متوازن:	
۰/۵		ه) مسائل زیر را حل کنید. (نوشتن فرمول و واحد الزامی است). ۳۴. با توجه به شکل روبه‌رو، در صورتی که از نیروی اصطکاک بین جسم و سطح زمین صرف‌نظر کنیم، شتاب حرکت جسم را به دست آورید. ۳۵. جهت حرکت جسم به کدام سمت است؟ ۳۶. اندازه نیروی عمودی سطح را به دست آورید. ۳۷. متحرکی به وزن 30 N، با نیروی پیشران 20 N در حال حرکت است. اگر نیروی اصطکاک بین متحرک و زمین 2 N باشد، شتاب متحرک چقدر است؟	

یادداشت :

فایل نمونه
گالبرگ فارسی
نهم

سبک زندگی

اقوام روزگار به اخلاق، زنده‌اند / قومی که گشت فاقد اخلاق، مردنی است

- ◀ **نثر امروزی:** جاودانگی نام برخی اقوام به خاطر داشتن اخلاق نیکو است و قومی که اخلاق نیکو ندارد، جاودانه نخواهد شد.
- ◀ **تعداد جمله‌ها:** سه جمله — **۱:** اقوام روزگار به اخلاق زنده‌اند. **۲:** قومی که گشت فاقد اخلاق **۳:** [آن قوم] مردنی است.
- ◀ **آرایه‌ها:** واج آرایی: واج «ق» / تضاد: زنده ≠ مرده / کنایه: مصراع اول (جاودانه هستند) / تکرار: اخلاق، اخلاق
- ◀ **نکته‌های دستوری:** اقوام روزگار: گروه نهادی / به: حرف اضافه / اخلاق: متمم / زنده: مسند / (اند = هستند): فعل (اسنادی) / قومی: نهاد / که: حرف ربط / گشت: فعل (اسنادی) / فاقد اخلاق: گروه مسندی / [آن قوم]: نهاد محذوف (حذف به قرینه لفظ) / مردنی: مُسند / است: فعل (اسنادی)

درس ششم — آداب زندگانی

بررسی عبارت‌های برگزیده:

- عبارت** / بدان که مردم بی‌هنر، مادام بی‌سود باشد، چون مغیلان که تن دارد و سایه ندارد؛ نه خود را سود کند و نه غیر خود را.
- ◀ **نثر امروزی:** آگاه باش که کسانی که هیچ دانش و هنری ندارند، همیشه [و برای هیچ‌کس] منفعتی نخواهند داشت. مانند درختچه مغیلان که با اینکه تنه دارد، هیچ سایه‌ای ندارد. نه برای خودش منفعتی دارد و نه برای دیگران منفعتی دارد.
- ◀ **تعداد جمله‌ها:** شش جمله — **۱:** بدان، **۲:** مردم بی‌هنر مادام بی‌سود باشد، **۳:** چون مغیلان که تن دارد، **۴:** سایه ندارد، **۵:** نه خود را سود کند، **۶:** نه غیر خود را [سود کند]
- ◀ **آرایه‌ها:** تشبیه: (مشبّه): مردم بی‌هنر ، (مشبّه‌به): مغیلان، (حرف تشبیه): چون ، (وجه شبه): بی سود و فایده بودن / مراعات نظیر (تناسب): مغیلان، سایه
- ◀ **نکته‌های دستوری:** بدان: فعل امر / که: حرف ربط / مردم بی‌هنر: گروه نهادی / مادام: قید / بی‌سود: مُسند / باشد: فعل اسنادی / چون: حرف اضافه / مغیلان: متمم / که: حرف ربط / [او = مغیلان]: نهاد پنهان در فعل / تن: مفعول / دارد: فعل / و: حرف ربط / [او = مغیلان]: نهاد پنهان در فعل / سایه: مفعول / ندارد: فعل / نه: قید منفی کردن فعل «گند» / خود: متمم / را (به معنای برای): حرف اضافه / سود: مفعول / «گند = دارد»: فعل (غیر اسنادی، مضارع اخباری)
- گاهی فعل «مضارع اخباری» از مفهوم درک می‌شود و علامت «می» یا «همی» ندارد.**

عبارت / جهد کن که اگر چه اصیل و گوهری باشی، گوهر تن نیز داری که گوهر تن از گوهر اصل بهتر بُود.

- ◀ **نثر امروزی:** تلاش کن تا علاوه بر اصل و نسب نیکو، شایستگی فردی و شخصی هم داشته باشی زیرا ارزشمند بودن فردی و شخصی از اصل و نسب بهتر و ارزشمندتر است.
- ◀ **تعداد جمله‌ها:** چهار جمله — **۱:** جهد کن، **۲:** اگر چه اصیل و گوهری باشی، **۳:** گوهر تن نیز داری، **۴:** گوهر تن از گوهر اصل بهتر بُود.
- ◀ **آرایه‌ها:** کنایه: گوهر تن داشتن (شخصیت شایسته داشتن) / تشبیه: (مشبّه): تن ، (مشبّه‌به): گوهر / واج آرایی: واج «ی»، «گ»
- ◀ **نکته‌های دستوری:** [تو]: نهاد پنهان در فعل (جهد کن) / جهد کن: فعل امر / که: حرف ربط / اگر چه: حرف ربط / [تو]: نهاد پنهان در فعل (باشی) / اصیل: مُسند / و: حرف ربط / گوهری: مُسند / باشی: فعل اسنادی / [تو]: نهاد پنهان در فعل (داری) / گوهر تن: گروه مفعولی / نیز: قید (تأکید) / داری: فعل / که: حرف ربط / گوهر تن: گروه نهادی / از: حرف اضافه / گوهر اصل: گروه متممی / بهتر: مُسند / بُود: فعل (اسنادی)

عبارت چنان که گفته‌اند: «بزرگی، خرد و دانش راست نه گوهر را؛ اگر مردم را با گوهر اصل، گوهر هنر نباشد، صحبت هیچ کس را به کار نیاید و در هر که این دو گوهر یابی، چنگ در وی زن و از دست مگذار که وی همه را به کار آید»

◀ **نثر امروزی:** آن گونه که نقل کرده‌اند: «داشتن عقل و دانش نشانه بزرگی شخص است و به اصل و نسب او نیست. زیرا چنانچه انسان همراه با اصل و نسب دارای هنر (علم و دانش) نباشد به درد هم صحبتی نمی‌خورد و اگر در کسی این دو ویژگی (اصل و نسب و علم و دانش) را پیدا کردی با او دوستی کن و او را از دست مده. زیرا چنین شخصی برای همه سودمند است.»

◀ **تعداد جمله‌ها:** ۱: چنانکه گفته‌اند، ۲: بزرگی خرد و دانش راست، ۳: نه گوهر را، ۴: اگر مردم را با گوهر اصل، گوهر هنر نباشد، ۵: صحبت هیچ کس را به کار نیاید، ۶: در هر که این دو گوهر یابی، ۷: چنگ در وی زن، ۸: و از دست مگذار، ۹: که وی همه را به کار آید.

◀ **آرایه‌ها:** واج آرایی: واج «ر» / تشبیه: (مشبه): اصل، (مشبه‌به): گوهر / (مشبه): تن، (مشبه‌به): گوهر / کنایه: چنگ در وی زن (او را حفظ کن) / مراعات نظیر (تناسب): خرد، دانش

◀ **نکته‌های دستوری:** چنان‌که: حرف ربط (غیر ساده) / گفته‌اند: فعل (ماضی نقلی، متعدی) / بزرگی: مسند / خرد و دانش: گروه نهادی (خرد: نهاد / و: حرف عطف / دانش: نهاد) / است: فعل (اسنادی، مضارع اخباری) / نه گوهر را؛ گوهر [بزرگی نیست]: گوهر: (نهاد) / [بزرگی]: مسند محذوف (حذف به قرینه لفظ) / [نیست]: فعل محذوف (حذف به قرینه معنی) / اگر: حرف ربط / مردم: متمم / را = برای: حرف اضافه / با: حرف اضافه / گوهر اصل: گروه متممی / گوهر هنر: گروه نهادی / نباشد: فعل (غیر اسنادی) / [او = شخص بدون هنر]: نهاد (پنهان مُستتر) در فعل / به: حرف اضافه / صحبت هیچ کس: گروه متممی / را: فک اضافه / نیاید: فعل (مضارع التزامی، لازم) / و: حرف ربط / در: حرف اضافه / هر که: گروه متممی / این دو گوهر: گروه مفعولی / یابی: فعل (مضارع التزامی، متعدی) / [تو = مخاطب]: نهاد (فعل: چنگ زن) / در: حرف اضافه / وی: متمم / چنگ زن: فعل (امر، غیر ساده) / و: حرف ربط / [تو = مخاطب]: نهاد پنهان در فعل «مگذار» / [او = شخصی که دارای دو ویژگی است]: مفعول محذوف (حذف به قرینه معنی) / از دست مگذار: فعل (غیر ساده، امر) / که: حرف ربط / وی: نهاد / همه: متمم / را = برای: حرف اضافه / به کار آید: فعل (غیر ساده، مضارع التزامی)

«را» فک اضافه «مضاف» و «مضاف الیه» را از هم جدا کرده در جمله پراکنده می‌کند. «در این باره سال‌های بعد بیشتر خواهید

خواند.»

عبارت سخن ناپرسیده مگوی و از گفتار خیره پرهیز کن.

◀ **نثر امروزی:** قبل از اینکه از تو پرسشی کنند حرف مزین و از گفتن سخنان نابجا و ناشایست خودداری کن.

◀ **تعداد جمله‌ها:** دو جمله — ۱: سخن ناپرسیده مگوی ۲: و از گفتن خیره پرهیز کن.

◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): سخن، ناپرسیده، گفتار / کنایه: سخن ناپرسیده مگوی (از سخن بیهوده خودداری کن) / واج آرایی: واج «ر»

◀ **نکته‌های دستوری:** [تو] مُستتر در فعل «مگوی»: نهاد / سخن: مفعول / ناپرسیده: صفت برای «سخن» / مگوی: فعل امر منفی (نهی) / و: حرف ربط / از: حرف اضافه / گفتار خیره: گروه متممی / پرهیز کن: فعل امر

عبارت چون باز پرسند، جز راست مگوی.

◀ **نثر امروزی:** هنگامی که از تو سؤال کردند، به جز حرف راست پاسخی مده.

◀ **تعداد جمله‌ها:** دو جمله — ۱: چون باز پرسند، ۲: جز راست مگوی

◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): پرسند، مگوی

◀ **نکته‌های دستوری:** [آنان]: نهاد مُستتر در فعل «باز پرسند» / چون = هنگامی که: قید زمان / باز پرسند: فعل (غیر ساده، مضارع التزامی) / [تو]: نهاد مُستتر در فعل «مگوی» / جز: حرف اضافه / راست (سخن راست): متمم / مگوی: فعل امر منفی (نهی)

عبارت تا نخواهند، کس را نصیحت مگوی و پند مده، خاصه کسی را که پند نشنود که او خود اوفتد.

◀ **نثر امروزی:** تا هنگامی که از تو درخواست نکرده‌اند به هیچ کس سخن نصیحت آمیز مگوی و [هیچ کس را] پند مده. به خصوص کسی را که پند [را] گوش نمی‌دهد. زیرا او خودش ضرر خواهد کرد.

◀ **تعداد جمله‌ها:** پنج جمله — **۱:** تا نخواهند، **۲:** کس را نصیحت مگوی **۳:** و پند مده **۴:** خاصه کسی را که پند نشنود، **۵:** که او خود افتد.

◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): نصیحت، پند / کنایه: او خود افتد (او خودش ضرر خواهد کرد) / واج آرایه: واج «ک»

◀ **نکته‌های دستوری:** [آنها]: نهاد (مُستتر = پنهان) در فعل «نخواهند» / تا: حرف ربط / نخواهند: فعل / [تو]: نهاد مُستتر در فعل «مگوی» / کس: مفعول / را: حرف نشانه / نصیحت مگوی: فعل (امر منفی) / و: حرف ربط / پند: مفعول / مده: فعل امر (نهی) / خاصه: قید / کسی: متمم / را = به: حرف اضافه / پند: مفعول / نشنود: فعل / که: حرف ربط / او: نهاد / خود: بدل برای «او» / اوفتد: فعل (ماضی ساده، لازم)

بدل را در سال‌های بعد خواهید خواند.

عبارت در میان جمع هیچ کس را پند مده.

◀ **نثر امروزی:** به هیچ کس در حضور دیگران اندرز مده.

◀ **تعداد جمله‌ها:** یک جمله

◀ **آرایه‌ها:** واج آرایه: واج «د»

◀ **نکته‌های دستوری:** [تو]: نهاد پنهان (مُستتر) در فعل / در: حرف اضافه / میان جمع: گروه متممی / هیچ کس: گروه متممی / را = به: حرف اضافه / پند: مفعول / مده: فعل امر منفی (نهی)

عبارت داد ده تا داد یابی.

◀ **نثر امروزی:** [یا دیگران] عادل باش تا با تو عادل باشند.

◀ **تعداد جمله‌ها:** دو جمله — **۱:** داد ده **۲:** تا داد یابی.

◀ **آرایه‌ها:** تضاد: ده ≠ یاب (بگیر) / تکرار: داد، داد / کنایه: داد ده (عادلانۀ رفتار کن) / واج آرایه: واج «د»

◀ **نکته‌های دستوری:** [تو]: نهاد پنهان در فعل «ده» / داد: مفعول / ده: فعل امر / تا: حرف ربط / داد: مفعول / یابی: فعل

عبارت آدمی باید که بسیار نگوید و سخن دیگری به سخن خود قطع نکند.

◀ **نثر امروزی:** انسان باید زیاد [سخن نگوید] و به هنگام سخن گفتن دیگران و میان سخن آنان حرف نزند.

◀ **تعداد جمله‌ها:** سه جمله — **۱:** آدمی باید (باید = شایسته است)، **۲:** که بسیار نگوید، **۳:** سخن دیگری به سخن خود قطع نکند.

◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): نگوید، سخن / واج آرایه: واج «س»، «ن»، «د» / کنایه: سخن دیگری به سخن خود قطع نکند (بین صحبت کردن دیگران بدون اجازه حرف نزند)

◀ **نکته‌های دستوری:** آدمی: نهاد / باید = شایسته است: فعل / که: حرف ربط / [او = آدمی]: نهاد پنهان در فعل «نگوید» / بسیار: قید «مقدار» / نگوید: فعل / و: حرف ربط / سخن دیگری: گروه مفعولی / به: حرف اضافه / سخن خود: گروه متممی / قطع نکند: فعل (غیر ساده، مضارع التزامی، متعدی)

عبارت اگر سؤال از جماعتی کنند که او داخل آن جماعت بود، بر ایشان سبقت ننماید.

◀ **نثر امروزی:** اگر از عده‌ای سؤال پرسیده شود و او در آنجا و میان آن اشخاص حضور داشته باشد، برای پاسخ دادن عجله نکند.

◀ **تعداد جمله‌ها:** سه جمله — **۱:** اگر سؤال از جماعتی کنند، **۲:** که او داخل آن جماعت بود، **۳:** بر ایشان سبقت ننماید.

◀ **آرایه‌ها:** واج آرایه: واج «آ»، «ن» / تضاد: سؤال ≠ پاسخ / تکرار: جماعت / کنایه: بر ایشان سبقت ننماید (عجله نکند)

◀ **نکته‌های دستوری:** اگر: حرف ربط / [آنها = پرسش کنندگان]: نهاد پنهان در فعل / از: حرف اضافه / جماعتی: متمم / سؤال کنند: فعل / که: حرف ربط / او: نهاد / داخل آن جماعت: گروه قیدی «مکان» / بود: فعل / [او = آدمی] = شخص داوطلب پاسخ دادن: نهاد / بر: حرف اضافه / ایشان: متمم / سبقت ننماید: فعل (غیر ساده، مضارع التزامی)

عبارت

پس جواب خود بگوید بروجهی که در متقدم طعن نکند.

◀ **نثر امروزی:** پس پاسخ خود را بیان کند به شکلی که شخص قبلی احساس تحقیر شدن نداشته باشد.

◀ **تعداد جمله‌ها:** دو جمله ← **۱:** پس جواب خود بگوید، **۲:** بروجهی که در متقدم طعن نکند.

◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): جواب، بگوید / کنایه: در متقدم طعن نکند. (شخص پاسخ‌گوی قبلی احساس تمسخر شدن نداشته باشد)

◀ **نکته‌های دستوری:** پس: حرف ربط / او = پاسخ‌گوی: نهاد پنهان / جواب خود: گروه مفعولی / بگوید: فعل / بر: حرف اضافه / و جهی: متمم / که: حرف ربط / در: حرف اضافه / متقدم: متمم / طعن نکند: فعل (غیر ساده، مضارع التزامی)

عبارت

و در محاوراتی که به حضور او میان دو کس رود، خوض ننماید و اگر از او پوشیده دارند، استراق سمع نکند.

◀ **نثر امروزی:** و در گفت و گوهایی که در حضور او بین دو نفر انجام می‌شود، بدون اجازه مداخله نکند و چنانچه [آنها] نمی‌خواهند او بشنود، بدون اجازه [به گفت‌وگوهای آنان] گوش ندهد.

◀ **آرایه‌ها:** کنایه: خوض ننماید (مداخله نکند / وارد نشود) / استراق سمع نکند (دزدکی گوش ندهد)

◀ **نکته‌های دستوری:** و: حرف ربط / در: حرف اضافه / محاوراتی: متمم / که: حرف ربط / به: حرف اضافه / حضور او: گروه متممی / [در]: حرف اضافه پنهان / میان دو کس: گروه متممی / رود: فعل / او = داوطلب پاسخ دادن: نهاد پنهان در فعل «خوض ننماید» / خوض ننماید: فعل / و: حرف ربط / اگر: حرف ربط «شرط» / از: حرف اضافه / او: متمم / پوشیده دارند: فعل / او = داوطلب پاسخ دادن: نهاد پنهان در فعل «استراق سمع نکند» / استراق سمع نکند: فعل (غیر ساده، مضارع التزامی)

حکایت «شو، خطر کن»

عبارت

امیر خراسان را پرسیدند که تو فردی فقیر و بی‌چیز بودی و شغلی پست داشتی به امیری خراسان چون افتادی؟

نثر روان: از امیر خراسان پرسیدند که تو شخصی بی‌بضاعت و فقیر بودی و مقام بسیار پایینی داشتی. چگونه امیر و فرمانروای خراسان شدی؟

◀ **تعداد جمله‌ها:** چهار جمله ← **۱:** امیر خراسان را پرسیدند، **۲:** که تو فردی فقیر و بی‌چیز بودی **۳:** و شغلی پست داشتی **۴:** به امیری خراسان چون افتادی.

◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): فقیر، بی‌چیز / واج آرایایی: واج «ای = ئی» واج مصوّت است. / کنایه: به امیری خراسان افتادی (فرمانروای خراسان شدی)

◀ **نکته‌های دستوری:** [آنها]: نهاد پنهان در فعل (پرسیدند) / امیر خراسان: متمم / را = از: حرف اضافه / پرسیدند: فعل (ماضی ساده) / که: حرف ربط / تو: نهاد / فردی فقیر: مسند / و: حرف ربط (عطف) / بی‌چیز: مسند / بودی: فعل (ماضی ساده) / به: حرف اضافه / امیری خراسان: گروه متممی / چون = چگونه: قید پرسش / افتادی = رسیدی: فعل (ماضی ساده)

عبارت

گفت: روزی دیوان «حنظله بادغیسی» همی خواندم، بدین دو بیت رسیدم:

◀ **نثر روان:** پاسخ داد: یک روز کتاب شعری از «حنظله بادغیسی» می‌خواندم که به این دو بیت رسیدم.

◀ **تعداد جمله‌ها:** سه جمله ← **۱:** گفت، **۲:** روزی دیوان «حنظله بادغیسی» همی خواندم، **۳:** بدین دو بیت رسیدم.

◀ **آرایه‌ها:** کنایه: بدین دو بیت رسیدم (این دو بیت را خواندم)

◀ **نکته‌های دستوری:** [او = امیر]: نهاد پنهان در فعل (گفت) / گفت: فعل (ماضی ساده) / روزی: قید زمان / دیوان «حنظله بادغیسی»: گروه مفعولی / همی خواندم = می‌خواندم: فعل (ماضی استمراری) / بدین دو بیت = به این دو بیت (به: حرف اضافه / این: صفت اشاره) / دو: صفت شمارشی / بیت: هسته گروه متممی / رسیدم: فعل (ماضی ساده)

ساختار متممی بالا:

بیت	دو	این
↓	↓	↓
هسته	وابسته پیشین	وابسته پیشین

مهتری گر به کام شیر در است / شو، خطر کن ز کام شیر بجوی

- ◀ **نثر روان:** بزرگی و عزّت اگر در دهان شیر است. برو خطر را بپذیر و از دهان شیر آن را بیرون آور.
- ◀ **تعداد جمله‌ها:** چهار جمله ← ۱: مهتری گر به کام شیر در است، ۲: شو، ۳: خطر کن، ۴: ز کام شیر بجوی.
- ◀ **آرایه‌ها:** کنایه: مهتری گر به کام شیر در است. (اگر کسب عزّت و افتخار با خطر همراه است) / واج آرایی: واج «ش»، «ر»
- ◀ **نکته‌های دستوری:** مهتری: نهاد / گر: حرف ربط (شرط) / به: حرف اضافه / کام شیر: گروه متممی / در = درون: قید (مکان) / است: فعل (مضارع اخباری) / [تو= مخاطب]: پنهان در فعل (شو): نهاد / شو: فعل (امر) / [تو= مخاطب]: پنهان در فعل خطر کن / خطر کن: فعل (امر) / ز= از: حرف اضافه / کام شیر: گروه متممی / بجوی: فعل (امر)

یا بزرگی و عزّ و نعمت و جاه / یا چو مردانت، مرگ، رویاروی

- ◀ **نثر روان:** یا به مقام و ثروت و عزّت [می‌رسی] و یا مانند انسان‌های آزاده با شرافت و عزّت در راه هدف جان می‌بازی.
- ◀ **تعداد جمله‌ها:** دو جمله ← ۱: یا [به] بزرگی و عزّ و نعمت و جاه [می‌رسی]، ۲: یا چو مردانت، مرگ، رویاروی
- ◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): بزرگی، عزّ، جاه / کنایه: یا چو مردانت مرگ رویاروی (شرافتمندانه در راه هدف جان باختن)
- ◀ **نکته‌های دستوری:** [تو= مخاطب]: نهاد پنهان در فعل محذوف / یا: حرف ربط / [به]: حرف اضافه محذوف / بزرگی: متمم / و: حرف ربط (عطف) / عزّ: متمم / و: حرف عطف / نعمت: متمم / و: حرف عطف / جاه: متمم / [می‌رسی]: (فعل محذوف به قرینه معنی) / یا: حرف ربط / چو: حرف اضافه / مردانت (ت=تو): نهاد / مردان: (متمم) / رویاروی: قید (حالت) / مرگ = می‌میری: فعل (مرگ را می‌پذیری)

عبارت داعیه‌ای در باطن من پدید آمد که به هیچ وجه در آن حالت که اندر بودم، راضی نتوانستم بود.

- ◀ **نثر روان:** حالتی در درون من به وجود آمد که هرگز به جایگاه و موقعیتی که داشتم، نمی‌توانستم خشنود باشم.
- ◀ **تعداد جمله‌ها:** چهار جمله ← ۱: داعیه‌ای در باطن من پدید آمد، ۲: که به هیچ وجه در آن حالت که اندر بودم، ۳: نتوانستم، ۴: راضی بود.

◀ **آرایه‌ها:** واج آرایی: واج «ح»، «د»

- ◀ **نکته‌های دستوری:** داعیه‌ای: نهاد / در: حرف اضافه / باطن من: گروه متممی / پدید آمد: فعل (ماضی ساده، غیر ساده، لازم) / که: حرف ربط / به: حرف اضافه / هیچ وجه: گروه متممی / در: حرف اضافه / آن حالت: گروه متممی / که: حرف ربط / اندر= در آن: قید (مکان) / بودم: فعل ماضی ساده / [من]: نهاد پنهان در فعل (نتوانستم) / نتوانستم: فعل ماضی استمراری / [من]: نهاد پنهان در فعل (بود = باشم) / راضی: مسند / بود= باشم: فعل مضارع التزامی

عبارت دارایی‌ام بفروختم و اسب خریدم و از وطن خویش رحلت کردم. به دولت صفّاریان پیوستم.

- ◀ **نثر روان:** هرچه داشتم بفروختم و اسبی خریدم و از خانه‌ام کوچ کردم و به حکومت صفّاریان پیوستم.
- ◀ **تعداد جمله‌ها:** چهار جمله ← ۱: دارایی‌ام بفروختم، ۲: اسب خریدم، ۳: و از وطن خویش رحلت کردم، ۴: به دولت صفّاریان پیوستم.
- ◀ **آرایه‌ها:** کنایه: رحلت کردن (کوچ کردن، مهاجرت کردن) / واج آرایی: واج «خ» / تضاد: خرید ≠ فروش
- ◀ **نکته‌های دستوری:** [من]: نهاد پنهان در فعل (بفروختم) / دارایی‌ام: گروه مفعولی / بفروختم: فعل (ماضی ساده) / و: حرف ربط / [من]: نهاد پنهان در فعل خریدم / اسب: مفعول / خریدم: فعل (ماضی ساده) / و: حرف ربط / [من]: نهاد پنهان در فعل (رحلت کردم) / از: حرف اضافه / وطن خویش: گروه متممی / رحلت کردم: فعل (ماضی ساده) / [من]: نهاد پنهان در فعل پیوستم / به: حرف اضافه / دولت صفّاریان: گروه متممی / پیوستم: فعل (ماضی ساده)

عبارت هر روز بر شکوه و شوکت و لشکر من افزوده می‌گشت و اندک اندک کار من بالا گرفت و ترقی کرد.

◀ **نثر روان:** با گذشت زمان بر عزت و اعتبار و مقام من و تعداد افراد سپاهیان من اضافه می‌شد و کم کم مقام من بالاتر رفت و درجه بالاتری گرفتم.

◀ **آرایه‌ها:** مراعات نظیر (تناسب): شکوه، شوکت / واج آرایی: واج «ش»، «ک» / کنایه: کار من بالا گرفت (مقام من ارتقاء یافت)

◀ **تعداد جمله‌ها:** سه جمله ← **۱:** هر روز بر شکوه و شوکت و لشکر من افزوده می‌گشت، **۲:** و اندک اندک کار من بالا گرفت، **۳:** و ترقی کرد.

◀ **نکته‌های دستوری:** هر روز: گروه قیدی (زمان) / بر: حرف اضافه / شکوه: متمم / و: حرف عطف / شوکت: متمم / و: حرف عطف / لشکر من: گروه متممی / افزوده: مسند / می‌گشت: فعل اسنادی / و: حرف ربط / اندک اندک: قید (مقدار) / کار من: گروه نهادی / بالا گرفت: فعل (ماضی ساده) / کار من: نهاد محذوف / ترقی کرد: فعل (ماضی ساده)

عبارت تا جمله خراسان را به فرمان خویش در آوردم. اصل و سبب این دو بیت بود.

◀ **نثر روان:** تا [زمانی که] همه خراسان را تحت کنترل خودم در آوردم دلیل و عامل، همین دو بیت بود.

◀ **تعداد جمله‌ها:** دو جمله ← **۱:** تا جمله خراسان را به فرمان خویش در آوردم. **۲:** اصل و سبب این دو بیت بود.

◀ **آرایه‌ها:** کنایه: تا جمله خراسان را به فرمان خویش در آوردم. (همه خراسان را فتح کردم) / واج آرایی: واج «ر»

◀ **نکته‌های دستوری:** تا: حرف ربط / جمله خراسان: گروه مفعولی / را: حرف نشانه مفعول / به: حرف اضافه / فرمان خویش: گروه متممی / در آوردم: فعل (ماضی ساده) / نهاد این جمله [من]: پنهان در فعل (در آوردم) / اصل: مسند / و: حرف عطف / سبب: مسند / این دو بیت: گروه نهادی (این: صفت اشاره «وابسته پیشین») / دو: صفت شمارشی «وابسته پیشین» / بیت: هسته / بود: فعل (ماضی ساده، اسنادی)

مضارع ملموس همان «مضارع مستمر» است که «حال جاری» هم نامیده می‌شود.

ماضی ملموس همان «ماضی مستمر» است که «گذشته جاری» هم نامیده می‌شود.

سؤالات امتحانی درس ششم

۱. در عبارت «جهد کن که اگرچه اصیل و گوهری باشی، گوهر تن نیز داری که گوهر تن از گوهر اصل بهتر بُود» منظور از «گوهر تن» و «گوهر اصل» به ترتیب کدام گزینه است؟ (الف) طلا، دانش (ب) دانش، طلا (پ) نژاد، هنر (ت) هنر، نژاد	(کرمان)
۲. منظور از عبارت زیر چیست؟ «داعیه‌ای در باطن من پدید آمد که به هیچ وجه در آن حالت که اندر بودم راضی نبودم.»	(اصفهان)
۳. مصراع یا عبارت زیر را به نثر روان امروزی ساده و روان بنویسید. (الف) داد ده تا داد یابی. (ب) مهتری گر به کام شیر دراست.	(پوشور)
۴. نظامی عروضی شاعر قرن است. اثر مشهور او نام دارد.	(پوشور)
۵. عبارت زیر را به فارسی روان برگردانده و بنویسید. جواب خود بگوید بر وجهی که در متقدم طعن نکند و در محاوراتی که به حضور او در میان دو کس رود، خوض ننماید.	(کرمانشاه)
۶. نوع وابسته‌های گروه «همین کتاب خواندنی» را مشخص کنید.	(ترتیب هیدریه)

۷. جدول زیر را به دقت کامل کنید

فعل	زمان فعل	مصدر	مضارع ملموس (مستمر) سوم شخص جمع
مگریز			

۸. مفرد کلمه‌های زیر را بنویسید.
جوانب: رسوم:

(پیرانشهر)

۹. جدول را کامل کنید.

نویسنده	اثر
عنصرالمعالی	
	اخلاق ناصری
محمد تقی بهار	

۱۰. زمان فعل‌های جمله‌های سوم و چهارم و پنجم متن زیر را مشخص کنید.
برادران، ای برادران، قربانتان بشوم! چرا دارید با هم دعوا می‌کنید؟ قال قضیه را بکنید. می‌خواهیم برویم به کارمان برسیم.

درس هفتم — پرتو امید

قالب شعر: غزل

یوسف گم گشته باز آید به کنعان غم مخور / کلبه احزان شود روزی گلستان، غم مخور

(قافیه: کنعان / گلستان - ردیف: غم مخور)

◀ **نثر روان:** یوسف گم گشته به کنعان (سرزمین مادری = خانه) باز خواهد گشت ناراحت مباش. خانه پر از اندوه و ناراحتی به گلستانی پر از شادی و نشاط تبدیل خواهد شد ناراحت مباش.

◀ **تعداد جمله‌ها:** چهار جمله — **۱:** یوسف گم گشته باز آید به کنعان، **۲:** غم مخور، **۳:** کلبه احزان شود روزی گلستان، **۴:** غم مخور

◀ **آرایه‌ها:** تلمیح: مصراع اول (اشاره به داستان حضرت یوسف در قرآن) / مراعات نظیر (تناسب): یوسف، کنعان

◀ **نکته‌های دستوری:** یوسف گم گشته: گروه نهادی / به: حرف اضافه / کنعان: متمم / باز آید: فعل (ماضی ساده) / [تو]: نهاد پنهان در فعل (غم مخور) / غم مخور: فعل / کلبه احزان: گروه نهادی / روزی: قید (زمان) / گلستان: مسند / شود: فعل اسنادی (مضارع التزامی) / [تو]: نهاد پنهان در فعل (غم مخور) / غم مخور: فعل (غیر ساده، امر)

ای دل غمدیده، حالت به شود، دل بد مکن / وین سر شوریده باز آید به سامان غم مخور

(قافیه: سامان - ردیف: غم مخور)

◀ **نثر روان:** ای کسی که ناراحتی زیادی دیده‌ای اوضاعت بهتر خواهد شد، غمگین مباش و [بدان که] نابسامانی‌ها برطرف خواهد شد و اوضاع بهتر خواهد شد غمگین مباش.

◀ **تعداد جمله‌ها:** پنج جمله — **۱:** ای دل غمدیده (ندا و منادا)، **۲:** حالت به شود، **۳:** دل بد مکن، **۴:** وین سر شوریده باز آید به سامان، **۵:** غم مخور

فایل نمونه
کلیبرگ مطالعات اجتماعی
نهم

عصر یکپارچگی و شکوفایی

درس نهم — ایرانی متحد و یکپارچه

اوضاع ایران قبل از به حکومت رسیدن صفویان

۱. حکومت واحد و قدرتمندی نداشت.
۲. دچار تفرقه و تجزیه شده بود.
۳. حاکمان بخش‌های مختلف ایران با هم درگیر جنگ بودند.
۴. امنیت و آرامش شهرها و روستاها از بین رفته بود.
۵. امور اداری کشور مختل شده بود.
۶. حمله کشورهای همسایه به مرزهای ایران برای گسترش قلمرو خود.

امپراتوری عثمانی از غرب و شمال غرب

ازبک‌ها از شمال شرقی ایران

شیخ صفی‌الدین اردبیلی

۱ از مشایخ معروف زمان خود بود. ۲ مذهب شیعه داشت. ۳ خانقاه او در اردبیل مورد توجه مردم و حاکمان محلی بود.

نکته

مهم‌ترین طرفداران شیخ صفی: ایل‌های مختلف ترک که ساکن مناطق شمال و شمال غربی ایران بودند، مذهب شیعه داشتند و به قزلباش‌ها معروف بودند.

اقدامات شاه اسماعیل مؤسس سلسله صفوی

۱ با کمک قزلباش‌ها، برخی حکومت‌های محلی در شمال غربی را شکست داد. ۲ تبریز را تصرف کرد و خود را شاه ایران خواند. ۳ پس از تاجگذاری، مذهب شیعه را مذهب رسمی کشور اعلام کرد. ۴ حاکمان محلی نواحی مختلف را از میان برداشت. ۵ با شکست دادن ازبک‌ها در خراسان بر سراسر ایران مسلط شد. ۶ حکومتی یکپارچه و نیرومند به وجود آورد. ۷ با زیر حاکمیت گرفتن همه اقوام ایرانی موجب همبستگی و اتحاد بیشتر ایرانیان شد.

ازبک‌ها در شرق

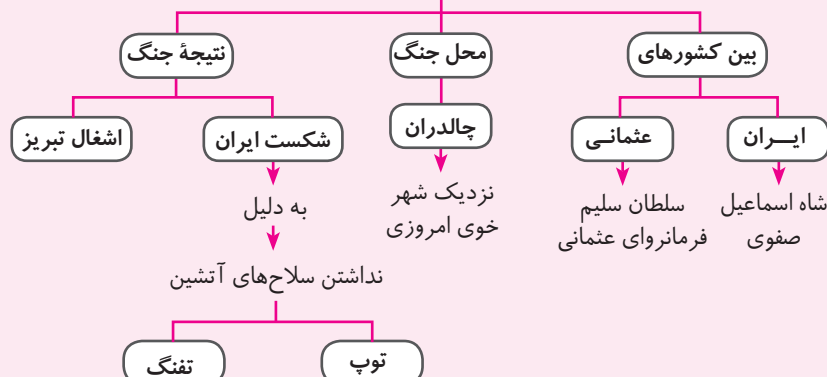
عثمانی‌ها در غرب

مهم‌ترین دشمنان صفویان

علت وقوع جنگ

ناخشنود بودن سلطان عثمانی (که خود را فرمانروای مسلمانان می‌دانست) از شکل‌گیری حکومتی قدرتمند، مستقل و شیعه مذهب صفویه

جنگ چالدران

اقدامات شاه تهماسب پسر و جانشین شاه اسماعیل:

- ۱ اوضاع داخلی ایران را سروسامان داد. ۲ دفع حمله‌های ازبکان و عثمانی‌ها به مرزهای ایران ۳ تثبیت و تحکیم حکومت صفوی ۴ چون تبریز همواره مورد هجوم عثمانی‌ها بود پایتخت را از تبریز به قزوین انتقال داد. ۵ روابط مسالمت آمیزی با کشورهای همسایه و مسلمان برقرار کرد.

اقدامات شاه عباس پنجمین پادشاه صفوی:

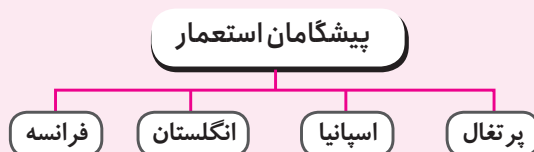
- ۱ حکومت صفوی را به اوج قدرت رساند. ۲ ازبک‌ها و عثمانی‌ها را شکست داد و تا پشت مرزهای ایران عقب راند. ۳ پایتخت را از قزوین به اصفهان (در مرکز ایران) منتقل کرد. ۴ برای آبادانی پایتخت صفویان (اصفهان) تلاش بسیاری کرد. ۵ با کمک کشتی‌های جنگی انگلستان پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند. ۶ برای تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی و بی‌نظمی سران ایل قزلباش، حکومت ولایت‌ها را از آنان گرفت و در کنار سپاه قزلباش سپاه جدیدی از افراد غیر قزلباش تشکیل داد و با کمک اروپاییان این سپاه را به تفنگ و توپ مجهز کرد.

دلایل ضعف و سقوط صفویان:

- ۱ روی کار آمدن پادشاهان نالایق پس از مرگ شاه عباس اول که توانایی اداره کشور را نداشتند.
- ۲ شاهزادگان شیوه کشور داری را نیاموخته بودند به دلیل:
الف) کشتن، کور کردن شاهزادگان
ب) جلوگیری از حکومت آنها بر ولایت‌ها
- ۳ اختلاف و درگیری شدید میان مقامات لشکری و کشوری و انجام ندادن مسئولیت‌های مهم خود به دلیل ضعف و بی‌لیاقتی شاهان
- ۴ مختل شدن امور کشور و هرج و مرج به دلیل بی‌کفایتی شاهان
- ۵ شورش گروهی از افغانها در قندهار و در نهایت تصرف اصفهان پایتخت صفویان توسط محمود افغان

سلسله مراتب حکومت و قدرت در دوره صفوی:

- در رأس حکومت شاه قرار داشت و با استبداد بر کشور حکومت می‌کرد.
پس از شاه وزیر بزرگ قرار داشت که به او اعتماد الدوله نیز می‌گفتند و مسئول اداری و مالی کشور بود.
فرماندهان نظامی که علاوه بر فرماندهی سپاه، معمولاً حاکم ولایت‌های مهم نیز بودند.
قرون جدید: قرن‌های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا قرون جدید می‌نامند.

نکته

شاه عباس اول از رقابت انگلیسی‌ها و پرتغالی‌ها استفاده کرد و با کمک کشتی‌های جنگی انگلستان، پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند.

نتایج افزایش اقتدار و امنیت در کشور در دوره صفویه:

- ۱ افزایش تولید ۲ گسترش تجارت ۳ برقراری روابط سیاسی و بازرگانی با کشورهای اروپایی ۴ تأسیس شرکت‌های تجاری بزرگ اروپایی در ایران ۵ عقد قراردادهای بازرگانی با کشورهای اروپایی

سؤالات امتحانی درس نهم

پاسخ درست را انتخاب کنید.	
۱. اوج قدرت صفویان در زمان کدام پادشاه بود؟	(فرداد ۱۴۰۱ زنهان)
الف) شاه اسماعیل ب) شاه تهماسب ج) شاه عباس اول د) شاه سلطان حسین	
۲. سقوط دولت صفوی در زمان کدام پادشاه صورت گرفت؟	
الف) شاه اسماعیل ب) شاه تهماسب ج) شاه عباس اول د) شاه سلطان حسین	
درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.	
۳. پس از شیخ صفی، ادارهٔ خانقاه در خانوادهٔ او موروثی شد و به فرزندان رسید.	درست ☐ نادرست ☐
۴. در دوره صفوی حکومت مرکزی قدرتمندی در ایران به وجود آمد.	درست ☐ نادرست ☐
۵. شاه اسماعیل صفوی توانست پرتغالی‌ها را از ایران بیرون کند.	درست ☐ نادرست ☐
۶. حکومت صفوی همهٔ اقوام ایرانی را زیر حاکمیت خود گرفت و موجب همبستگی و اتحاد بیشتر ایرانیان شد.	درست ☐ نادرست ☐
جمله‌های زیر را کامل کنید.	
۷. مهم‌ترین دشمنان ایران در زمان صفویان و بودند.	
۸. پس از شاه اسماعیل پسرش به حکومت رسید.	
۹. در رأس حکومت صفوی قرار داشت.	
۱۰. در دورهٔ صفوی بعد از شاه قرار داشت که به او نیز می‌گفتند.	
۱۱. در دورهٔ صفوی وزیر بزرگ، مسئول امور و کشور بود.	
۱۲. کشورهای ، و پیشگامان استعمار بودند.	(فرداد ۱۴۰۱ آذربایجان شرقی)
۱۳. در دورهٔ شاه صفوی، برخی فقه‌های بزرگ شیعه، جایگاهی علمی و جدی در ادارهٔ کشور پیدا کردند.	
۱۴. در دورهٔ صفوی انگلستان با اخراج زمینهٔ نفوذ خود را در ایران مستحکم کرد.	
۱۵. در دوران صفویه و با افزایش و در کشور، تولید و تجارت افزایش یافت و ایران با برخی از کشورهای اروپایی روابط و برقرار کرد.	
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۱۶. چه عاملی باعث تغییر اوضاع ایران در ابتدای قرن دهم قمری شد؟	
۱۷. شیخ صفی که بود؟	
۱۸. مهم‌ترین طرفداران شیخ صفی چه کسانی بودند؟	(فرداد ۱۴۰۱ آذربایجان شرقی)
۱۹. کدام شهرها پایتخت صفویان بودند؟	
۲۰. دلیل تغییر پایتخت در زمان صفویان چه بود؟	(فرداد ۱۴۰۱ گلستان)
۲۱. اقدامات شاه عباس اول صفوی را بنویسید.	(فرداد ۱۴۰۱ پویر احمد)
۲۲. در دوره صفویان فرماندهان نظامی چه نقش‌هایی داشتند؟	
۲۳. دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی چه بود؟	
۲۴. هم‌زمان با به قدرت رسیدن صفویان اوضاع اروپا چگونه بود؟	
۲۵. قرون جدید شامل چه دوره ای از تاریخ اروپا است؟	(فرداد ۱۴۰۱ زنهان)
۲۶. کدام پادشاه صفوی و با چه تدبیری توانست پرتغالی‌ها را از ایران بیرون کند؟	(فرداد ۱۴۰۱ فارس)
۲۷. در آستانهٔ تأسیس سلسلهٔ صفوی، تجارت در خلیج فارس و دریای عمان در اختیار چه کشورهایی بود؟	

	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.
۲۸.	اوضاع داخلی ایران در هنگام به قدرت رسیدن صفویان چگونه بود؟
۲۹.	اوضاع خارجی ایران در زمان به قدرت رسیدن صفویان چگونه بود؟
۳۰.	شاه اسماعیل صفوی چگونه به قدرت رسید؟
۳۱.	اقدامات مهم شاه اسماعیل صفوی را بنویسید.
۳۲.	با تأسیس حکومت صفوی چه تغییرات مهم سیاسی اجتماعی و مذهبی در ایران ایجاد شد؟
۳۳.	جنگ چالدران چگونه آغاز شد؟
۳۴.	نتیجه موفقیت‌های سیاسی و نظامی شاه اسماعیل صفوی چه بود؟
۳۵.	سرانجام جنگ چالدران چه شد؟
۳۶.	اقدامات مهم شاه تهماسب را بنویسید.
۳۷.	چه عواملی پس از شاه عباس اول باعث روی کار آمدن حاکمان نالایق شد؟
۳۸.	چرا پس از شاه عباس اول هرج و مرج کشور را فرا گرفت؟
۳۹.	افغان‌ها در زمان کدام پادشاه و چگونه بر بخش‌هایی از کشور، مسلط شدند؟
۴۰.	شاهان صفوی چگونه حکومت می‌کردند؟
۴۱.	شاه عباس برای تقویت حکومت مرکزی چه اقداماتی انجام داد؟
۴۲.	انگیزه‌ها و هدف‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی اروپاییان از ارتباط با ایران در دوره صفوی را با توجه به متن درس بنویسید.

درس دهم — اوضاع اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی ایران در عصر صفوی

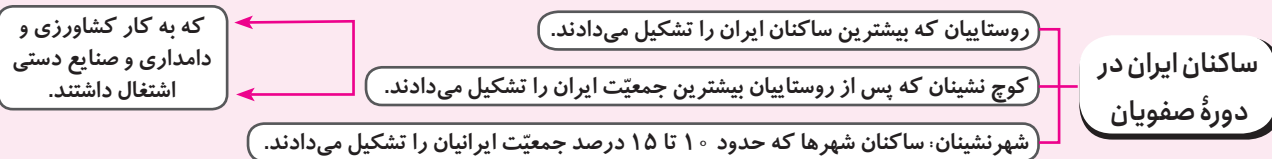
دلایل رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی ایران در دوران صفویه:

۱ وجود حکومت مرکزی نیرومند ۲ برقراری نظم و امنیت در سراسر کشور

نکته

جمعیت ایران در دوره صفوی حدود ۱۰ میلیون نفر تخمین زده می‌شود.

نکته

شاردن (جهانگرد اروپایی): وضع دهقانان ایرانی در دوره صفویه به مراتب بهتر از وضع دهقانان در مناطق حاصلخیز اروپا بوده است.

